

ОПАЖАЊЕ У КИБЕР ПРОСТОРУ ИНСТРУМЕНТАЛИЗАЦИЈЕ ИСИС-а КАО ВРЕДНОСНЕ ПРЕТЊЕ МЕЂУНАРОДНОМ СИСТЕМУ

Мирослав Д. Стевановић
Безбедносно-информативна агенција, Београд
Драган Ж. Ђурђевић
Академија за националну безбедност, Београд

У суочавању са тероризмом, као вредносном претњом за националну безбедност држава и за међународну заједницу, државе настоје да сузе поље деловања терориста и у кибер простору. Чланак се бави проблемом да у кибер простору учествују и политички субјекти са својим посебним интересима, при чему неки аспекти информационог доба, као што су технолошки ниво, економска моћ и стандард живота, погодују развијенијим субјектима, што продубљује јаз у моћи између држава на штету заједничких вредности заједнице. Полазна претпоставка јесте да интензитет и брзина информација на интернету, услед неадекватног људског капацитета опажања, проблематизују препознавање вредносне природе сложених *online* садржаја, од којих неки представљају изазов за заједничке вредности. Кроз анализу садржаја информација о ИСИС-у у кибер простору чланак испитује инструментализацију ове групације у међународном систему и да ли су државе у супротстављању ИСИС-у суочене са проблемом перцепције у кибер простору трендова и процеса који представљају претњу са аспекта основних вредности међународне заједнице и националне безбедности држава. Налази анализе потврђују постојање низа информација који указују на опортунизам спољних политика држава, коришћење ИСИС-а као средства у међународним односима, као и на сукоб интереса као позадину која отежава међународну борбу против ове цихадистичке организације.

Кључне речи: *финансирање тероризма, спољнополитички опортунизам, двоструки стандарди, покровитељство тероризма, посредно ратовање*

Увод

Савремене државе делују као чланице међународне заједнице, тако што између њих постоји интеракција и могућност правног уређења тих интеракција. Појам међународна заједница, стога, имплицира постојање вредности за које државе испо-

љавају висок ниво оданости. Понашање којим узајамно делују са значајном учешћу у оквиру уређених процеса чини међународни систем, а структура тих односа међународни политички систем, у који спадају аспекти попут јавног мњења, медија и неписаних конвенција, чији се утицај знатно обликује у кибер простору.

Национална безбедност чланица подразумева перцепцију одсуства претњи опстанку и основним вредностима друштва¹ и у оквиру међународног система. Основне вредности националне безбедности, самоодржање, опстанак, територијални интегритет, политичка самосталност и квалитет живота² инструменталне су за све државе, те су и заједничке вредности међународне заједнице. Глобализација је наметнула потребу опажања и транснационалних изазова, а међу њима и међународног тероризма, који у суштини представља „потпуно непримерен начин“³ и стога уједно вредносни изазов за међународну заједницу и националну безбедност држава.

У суочавању са тероризмом државе настоје да сузе поље деловања терориста и у кибер простору. У САД је, на пример, оптужница подигнута против више лица која су постављала саопштења на *Facebook*-у и тако ширили терористичку пропаганду у корист Ал Каиде и „Исламске државе у Ираку и Сирији“ (ИСИС) и пребацивали новац преко *PayPal* и *Western Union* на службенике *Western Union* у Газиантепу и Ријаду, а затим на банковне рачуне са којих је плаћана војна опрема за ИСИС.⁴ Такође, након индиције да је оружје које је коришћено у нападу терориста на редакцију „Шарли Ебдо“ у Паризу набављено преко *Darknet* и плаћено у *Bitcoin*, Француска је покренула иницијативу да се на нивоу ЕУ уреди транспарентност и ауторизација дигиталних трансакција.⁵

Информационе технологије, умрежавање и константна размена информација су, шире гледано, претворили кибер простор у полигон људског деловања, на којем учествују и носиоци интереса држава. Неки аспекти информационог доба, као технолошки ниво, инвестициони капацитет и стандард живота, погодују развијенијим државама, што продубљује постојећи јаз у моћи. Умрежавање, на пример, доводи до нове димензије брзине преноса информација, али и перцепције и реакције, што у условима општег приступа и неједнаке институционалне и културолошке прилагодљивости и, последично, доминације одређених субјеката у кибер простору, омогућава анонимне акције наметања вредносне хегемоније које генеришу претње за националну безбедност.⁶ Такође, раст брзине и интензитета у кибер простору, услед

¹ Милосављевић, Богољуб, Прилог теоријско-правном одређењу појма безбедности, *Правни записи*, 5:1/2014, стр. 97.

² Димитријевић, Војин, *Појам безбедности у међународним односима*, Београд: Савез удружења правника Југославије, 1973, стр. 20.

³ Симеуновић, Драган, *Тероризам Општи део*, Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2009, стр. 159.

⁴ US District Court Eastern District of Missouri, St Louis, US District Court, *Case against Ramiz Zijad Hodzic et al.*, Indictment 4:15CR00049-CDP/DDN (February 5, 2015), Doc. 2, p. 26.

⁵ Republique Francaise, *France's contribution: New efforts to combat terrorist financing at European level*, Gouvernement Francaise (27. November 2015), pp. 10-12.

⁶ Ђурђевић Драган, Стевановић Мирослав, Утицај брзине, као одлике информационог доба, на капацитет перцепције безбедносног изазова високо фреквентне трговине, *Зборник: Конференција ИКТ безбедност, Кладово, 14-16 Мај 2015*, 2015, стр. 13-22.

неадекватног људског капацитета опажања, проблематизују препознавања природе сложених *online* садржаја,⁷ тако што учеснике чине подложнијим стереотипима и предрасудама које намећу информативне кампање (пропаганда, брендирање) и отежава рационалну перцепцију.⁸

Циљ чланка јесте да претпоставку по којој у кибер простору нужно постоји проблем перцепције трендова и процеса који нарушавају заједничке вредности,⁹ примени на анализу садржаја порука на тржишту информација о ИСИС-у и на тај начин потврди њено важење и када се ради о односу према међународном тероризму.

Противуречне спољне политике држава према ИСИС-у

На молитвеном доручку, традиционалном духовном окупљању светске политичке, пословне и друштвене елите, 2015. године, председник САД, државе која у међународној заједници има водећу улогу, истакао је: „Ми смо позвани да се одупремо онима који покушавају да изобличе нашу веру, било коју веру, за своје нижилистичке циљеве.“ Будући да је као такве експлицирао ИСИС и „извршиоце терористичког напада на школу у Пакистану“¹⁰ (одговорност је преузела Ал Каида), две милитантне сунитске групације, израз „наша вера“ је, упркос накнадној исправци („било која“), привукао пажњу јавности. У том контексту је у јавности отворено и питање спољне политике САД, у оквиру које је 2011. године подржано свргавање секуларног председника Хоснија Мубарака у Египту, под утицајем „Муслиманског братства“, сунитског фундаменталистичког покрета који је изнедрио фракције ангажоване у оружаним активностима широм арапског света.¹¹ Спекулације на ту тему подстакнуте су након што се председник Обама, 2015. године, на нетранспарентан начин састао са америчким муслиманским активистима, укључујући и оне из „Муслиманског братства“,¹² које идеолошки, као и ИСИС, инклинира исламском калифату на Блиском истоку и северу Африке,¹³ међу којима неке радикално експонирани појединци у том смислу.¹⁴

⁷ Стевановић Мирослав, Ђурђевић Драган, Изазови националној безбедности у кибер простору друштвених мрежа: студија случаја Навални, *Зборник: Форензичка ревизија 2015*, 2016, стр. 8.

⁸ Stevanović, Miroslav; Đurđević, Dragan, The Capacity of Perception: The Need for an Educational System in Support of the National Security., *Proceedings: International Conference Employment, Education, Entrepreneurship "Creative Education for Employment Growth"*, Belgrade, 14-16 October 2015, 2015, p. 53.

⁹ Ђурђевић, Драган; Стевановић, Мирослав, Проблеми са којима се суочава ИТ сектор у борби против прања новца у Србији, *FBIM Transactions*, 3:1/2014, pp. 174-187.

¹⁰ Obama, Hussein Barack II, Remarks by the President at National Prayer Breakfast, *The White House Office of the Press Secretary*, 05.02.2015. <https://goo.gl/fpHQ3k> (07.12.2015)

¹¹ Dueck, Colin, *The Obama Doctrine: American Grand Strategy Today*, Oxford: Oxford University Press, 2015, pp. 77-78.

¹² Press Briefing by Josh Earnest, *The White House*, 02.05.2015. <https://goo.gl/pk1QKe> (07.12.2015)

¹³ Inbar, Efraim; Rynhold, Jonathan, *US Foreign Policy and Global Standing in the 21st Century: Realities and Perceptions*, New York: Routledge, 2015, p. 182.

¹⁴ Friedland, Elliot, Who are the Muslim Brotherhood Linked Leaders Obama Met, *Clarion Project*, 08.02.2015. <http://goo.gl/7E1dN1> (07.12.2015)

Седиште Централне команде америчке војске (CENTCOM) на Блиском истоку налази се у Катару, малом сунитском емирату који је од 1996. прва заливска држава која је успоставила трговинске односе са Израелом. Према подацима америчког Трезора, Катар (као и Кувајт) финансира и допушта да новац у Катару прикупљају сунитски милитанти који се боре против председника Сирије Башара ал Асада.¹⁵ Катар, Уједињени Арапски Емирати и Турска улили су стотине милиона долара и десетине хиљада тона оружја свима који могу да се боре против Асада, укључујући Фронт Ал Нусра и Ал Каиду. Сједињене Државе биле су свесне да у финансирању терориста учествују њени блискоисточни савезници, што је, у октобру 2014. године потврдио потпредседник САД Џозеф Бајден. Он се, неколико дана касније, извинио турском председнику Тајипу Ердогану, да би Турска одобрила коришћење ваздушне базе Инцирлик, али је и том приликом нагласио: „председник Ердоган ми је рекао... ми (Турска) пропуштамо превише људи“¹⁶

Савет безбедности Уједињених нација (СБУН) 2014. године осудио је систематско и раширено кршење људских права и хуманитарног права од стране терористичких група, посебно ИСИС-а и Фронта Ал Нусра и изразио забринутост да су под контролом ових група делови Ирака и Сирије.¹⁷ Исте године појавила се вест да ИСИС извози ирачку нафту из заузетих налазишта кроз курдски регион у Турску, одакле се преко луке Чејхан транспортује у Израел и, наводно, даље у источну Азију.¹⁸ Лондонски *Financial Times* је, након тога, објавио податак да Израел увози три четвртине нафте, у вредности од милијарду долара, од ирачких Курда, али је власт региона Курдистан демантовала директну продају, уз ограду да је испоручује трејдерима и не зна ко је крајњи купац.¹⁹

Ваздухопловство Турске оборило је, у новембру 2015. године, руски бомбардер који је био на задатку у оквиру помоћи Сирији у борби против терориста. Иако је председник САД реаговао истицањем права Турске да штити свој суверенитет, у јавности се посумњало у мотив Турске.²⁰ У том контексту су актуелизоване тврдње портпарола турске Народне републиканске партије Гурсела Текина да власништво у неколико компанија које у Бејруту и Чејхану имају младе „са којих се нафта коју кријумчари ИСИС отпремају танкерима дестинираним за Јапан“ има син турског председника Ердогана.²¹ Према Текину, једна од тих компанија је BMZ – „породични

¹⁵ Rasheed, Adil, *ISIS: Race to Armageddon*, New Delhi: Vij Books, 2015, p. 54.

¹⁶ *US Assistance to Turkey: Handbook, Volume 1 Economic, Trade and Investment Assistance*, Updated Edition, Washington: International Business Publications, pp. 143-144; Schanzer, Jonathan; Tahiroglu, Merve, *Bordering on Terrorism: Turkey's Syria Policy and the Rise of Islamic State*, Washington DC: FDD Press, 2014, p. 5.

¹⁷ UN Security Council, *Resolution*, UN doc. S/RES/2170 (15 August 2014).

¹⁸ *ISIS begins selling Iraqi crude oil from to Turkey and Israel*, Whatsupic, 13.08.2014. <http://goo.gl/6PR0Hd> (07.12.2015). У том смислу указују и налази статистичке анализе: Kiourktsoglou, George; Coutroubis, Alec, *ISIS Export Gateway to Global Crude Oil Markets*, University of Greenwich Study Paper, 2015, p. 12.

¹⁹ Israel imports three quarters of its oil from Iraq's Kurds, *Haaretz*, 24.08.2015. <http://goo.gl/F1yDJN> (07.12.2015)

²⁰ Hallinan, Conn, So why did Turkey shoot down that Russian plane?, *Foreign Policy In Focus*, 10.12.2015. <http://goo.gl/x0xzPy> (07.12.2015)

²¹ Çandar, Cengiz, The Erdogan tapes, *Al-Monitor*, 27.02.2014. <http://goo.gl/JTdl1w> (07.12.2015); Engdahl, William, Erdogan's dirty dangerous ISIS games, *NEO*, 24.08.2015. <http://goo.gl/owFmQ> (07.12.2015). Иначе, *Reuters* је још 06.11.2013. објавио чланак Хумејре Памук ("Turkey, Iraqi Kurdistan clinch major energy

посао председника Ердогана” који је „организовао пљачку Сирије,... крађу археолошког блага и међународно тржиште артефаката у Антиохији.”²² У истом контексту била је и вест да у „тајни санитар у Санлиурфи у Турској, возила турске војске довозе рањене борце ИСИС”.²³ Бивши командант НАТО-а, пензионисани амерички генерал Везли Кларк, крајем новембра 2015. био је изричит да „Турска подржава ИСИС”.²⁴ Пре обарања руског авиона вести о везама Турске и ИСИС-а промицале су опажању јавности, чак и такве да су борци ИСИС-а од 2011. године обучавани у тајним базама уз границу са Сиријом, уз знање САД и Израела.²⁵ Турски држављанин Рамазан Басол, кога су снаге Курдске народне одбране у августу 2015. године заробиле у покушају да се прикључи ИСИС-у, изјавио је да је упућен из секте „Исмаил Ага”, исламистичке организације која регрутује, врши обуку у Конији и шаље борце у Сирију да се придруже ИСИС-у.²⁶ Како се та секта од раније доводи у везу са Ердоганом,²⁷ наметнула се претпоставка о природи везе између њега и премијера Ахмета Давутоглуа, који је декларисани неоотомански сунитски исламиста.²⁸

Бројни су извештаји да ИСИС добија средства од приватних доначатора из држава Залива, али нема доказа да неке од тих држава директно финансирају ИСИС.²⁹ Постоје, међутим, озбиљне индикације у том правцу. Као заслужне за подршку снагама које се боре да свргну легалну владу Сирије, председник одбора за спољну политику Сената САД, Џон Мекејн, изричито је навео: „Саудијце и принца Бандара (бин Султан) и... катарске пријатеље”,³⁰ што је изазвало сумњу да је ИСИС део неке стратегије према Сирији. Из докумената америчког Трезора, објављених кра-

pipeline deals”, <http://goo.gl/JuvQwK>, 07.12.2015) у коме се наводи да су председник Регионалне владе Курдистана Барзани и премијер Турске Ердоган договорили сарадњу у трговини нафтом из ирачког Курдистана. У ту сврху Турска је основала државну компанију *Turkish Energy Company* за вршење експлоатације на 13 налазишта, од којих пола у партнерству са америчким *ExxonMobil*, који послује у Курдистану (као и *Chevron* и француски *Total*). Договорени циљ сарадње био је изградња директног нафтовода до луке Чејхан, до 2017. године.

²² Meyssan, Thierry, Clinton, Juppé, Erdoğan, Daesh and the PKK, *Voltaire Network*, 03.08.2015. <http://goo.gl/21sxBQ> (07.12.2015)

²³ Phillips, David, Research Paper: ISIS-Turkey Links, Columbia University Institute for the Study of Human Rights, *Huffington Post*, 29.11.2014. <http://goo.gl/JWoihm> (07.12.2015)

²⁴ Clark, Wesley, Turkey is Supporting ISIS, *CNN*, 24.11.2015. <https://goo.gl/2ZHT85> (07.12.2015)

²⁵ Schanzer, Jonathan; Tahiroglu, Merve, *op. cit.* (фуснота 18), pp. 13-14; Phillips, David, *loc. cit.* (фуснота 25); Doherty, Regan; Bakr, Amena, Secret Turkish nerve center leads aid to Syria rebels, *Reuters*, 27.07.2012. <http://goo.gl/Asidgj> (07.12.2015); Williams, Dan, Israeli general says al Qaeda's Syria fighters set up in Turkey, *Reuters*, 29.01.2014. <http://goo.gl/zbl7Nc> (07.12.2015)

²⁶ Sur, Sedat, Captured jihadist: İsmail Ağa Sect in Turkey recruits members for ISIS, *ANF News*, 20.08.2015. <http://goo.gl/BsAu79> (07.12.2015)

²⁷ Rabasa, Angel; Larrabee, Stephen, *The Rise of Political Islam in Turkey*, Santa Monica: Rand National Defence Research Institute, 2008. p. 14.

²⁸ Давитоглу, Ахмет, *Стратегијска дубина – међународни положај Турске*, Београд: Службени гласник, 2014; Танасковић, Дарко, *Неосманизам – повратак Турске на Балкан*, 2. издање, Београд: Службени гласник, 2011.

²⁹ Ragab, Eman, Complex Threat: Challenges of Countering Terrorism in the Middle East after the Arab Revolutions, in: *Countering Radicalisation and Violent Extremism Among Youth to Prevent Terrorism*, Lombardi, Marco et al. (eds.), Amsterdam: IOS Press, 2015, p. 107.

³⁰ McCain, John, State of the Union with Candy Crowley, *CNN*, 12.01.2014. <http://goo.gl/FJ5dcu> (09.12.2015)

јем 2014. године, сазнало се да новац за ИСИС подиже службеник Централне банке Катара Калифа Мухамед Турки ал Субаи, познат по улози у финансирању организатора терористичког напада у Њујорку и банкарском опслуживању огранка Ал Каиде који је планирао подметање експлозива у цивилне авионе. Субаи је у Катару, 2008. године, био ухапшен због помагања у терористичким активностима, али је ослобођен после шест месеци.³¹

Значајне приходе ИСИС остварује и кријумчарењем артефаката и сировина из источне Сирије и продајом нафте и електричне енергије из заузетих нафтних поља и електрана у северној Сирији.³² Ова групација од 2012. године израђује годишње извештаје у којима исказује финансијске показатеље својих операција, из чега се у делу доктрине изводи закључак да је циљ ИСИС-а да привлачи донаторе за своје деловање.³³

Наоружање ИСИС-а већином потиче из магацина бивше регуларне ирачке армије, али се у јавности минимализује ризик од војне моћи те групације. У јуну 2014. године, када је на аеродрому у Мосулу ИСИС запленио хеликоптере *Blackhawk* и транспортне авионе, тврдило се да нема кадрове оспособљене за управљање овим средствима.³⁴ Такође, након што је ирачки амбасадор у УН Али Алхаким, у писму генералном секретару УН Бан Ки Муну, указао на то да нуклеарни материјал који је ИСИС запленио на Универзитету у Мосулу „може бити искоришћен за производњу оружја за масовно уништење”, портпаролка Међународне агенције за атомску енергију Џил Тјудор је изјавила да је тај материјал „ниског нивоа радијације и да не би представљао значајан сигурносни, безбедносни или ризик нуклеарне пролиферације.”³⁵

У јавност је 2012. године пласирана вест да је могуће војно распоређивање НАТО-а у Сирији уколико побуњеници против председника Асада не остваре напредак, Претходну „хуманитарну” интервенцију у Либији, која је довела до свргавања Моамера ел Гадафија, председник Обама је оправдао позивањем на „одговорност за заштиту”. Овај концепт је, иначе, сам по себи правно споран, јер садржај националне безбедности проширује неодређеним концептом људске безбедности, на штету начела суверенитета и интегритета државе.³⁶ Идеолошко средиште те доктрине је „Глобални центар за одговорност за заштиту”, чији је значајан донатор Џорџ Сорос, заговорник концепта да „суверенитет припада народу, који је делегирао владама.”³⁷ Сам термин формулисан је у оквиру невладине организације „Међународна комисија за интервенције и државни суверенитет”, основане 2001. године, у чијем саветодавном одбо-

³¹ Weinberg, David, *Qatar and Terror Finance Part I: Negligence*, Washington: FDD Press, 2014, p. 16-20.

³² Johnston, Patrick, *Countering ISIL's Financing, Testimony before the Committee on Financial Services US House of Representatives, November 13, 2014*, Santa Monica: Rand Corporation, 2014, pp. 1-2.

³³ Bilger, Alex, *ISIS Annual Report Reveal a Metrics-driven Military Command, Institute for the Study of War - Backgrounder*, May 2014, p. 1; Kiourktsoglou, George; Coutroubis, Alec, *op. cit.* (фуснота 20), p. 2.

³⁴ Rasheed, Adil, *ISIS: Race to Armageddon*, New Delhi: Vij Books, 2015, p. 44. York, Richard, *Know Thy Enemy: Islamic State of Iraq and the Levant*, Publisher: Lulu.com, 2015, p. 78. Супротно тврди: Moubayed, Sami, *Under the Black Flag: At the Frontier of the New Jihad*, London/New York: IB Taurus, 2015, p. 111.

³⁵ Luna, David, *Neutralizing Radicalized Threat Networks, Disrupting WMD Illicit Traffickers and Targeting Facilitators*, in: *Nuclear Threats and Security Challenges*, Apikyan, Samuel; Diamond, David (eds.), Dordrecht: Springer, 2015, p. 18.

³⁶ Милосављевић, Богољуб, *op. cit.* (фуснота 3), стр. 104-105.

³⁷ Soros, George, *The People's Sovereignty, Foreign Policy*, 140/2004, p. 66.

ру стално место има „Кар центар за политику људских права”, са седиштем у Кенеди школи Универзитета Харвард. У време концептуализације идеје хуманитарне интервенције, директор Кар центра била је Саманта Пауер, новинарка која је извештавала о сукобима у бившој Југославији, затим саветница Савета за националну безбедност председника Обама у време напада на Либију, а данас амбасадор САД у УН.³⁸

Почетком 2012. портал су пренели вест да у граду Сафави, на северу Јордана, САД, Турска и Јордан воде камп за обуку побуњеника против власти Сирије, а да им Саудијска Арабија шаље оружје преко посредника. У литератури се наводи да је британски *Guardian* 2013. године цитирао извор из Јордана да ту операцију обуке воде „Американци, Британци и Французи са неким од пребеглих сиријских генерала”, али да то „није велика операција”.³⁹ Министар спољних послова Британије Вилијам Хејг у Парламенту је објаснио да „таква техничка помоћ може укључивати помоћ, савете и обуку како да одрже безбедност у областима које више нису под контролом режима... и... током транзиције. Сада ћемо пружити такву помоћ, савете и обуку.”⁴⁰ У том периоду САД су најавиле додатну помоћ за сиријске побуњенике, у вредности од 60 милиона долара, укључујући војну опрему. Државни секретар Џон Кери је нагла-сио да је Вашингтон „сада уверен” да се оружје којим снабдева „умерену легитимну опозицију” више неће преусмеравати екстремистима.⁴¹ Током 2013. године, медији преносе да се борци „Слободне сиријске армије” („умерена легитимна опозиција”) обучавају у два логора у Јордану, у оквиру плана САД да оспособи 1.200 бораца. Та је помоћ је, чини се, била део шире међународне агенде. У том смислу, у литератури се, с једне стране, позива на извештаје медија да ту обуку заједно врше амерички, британски и француски инструктори, што секретаријат одбране САД, француско министарство спољних послова и британска министарства спољних послова и одбране нису могли да демантују, већ су одбили да коментаришу.⁴² С друге стране, указује се на информације са портала да исламске екстремисте у Сирији наоружавају Саудијска Арабија и Катар и да су Саудијци главни покретач подршке милитантним исламистичким групама везаним за ИСИС и Ал Каиду.⁴³ Будући да се један камп за обуку налазио близу базе Инцирлик, у којој је

³⁸ *Britannica Book of the Year 2014*, Encyclopaedia Britannica, 2014, p. 104; Hirsh, Herbert, "Paved with Good Intentions": Attempts to Design Mechanisms to Prevent Genocide in the Twenty-first Century and Why They Have Not Succeeded, in: *Impediments to the Prevention and Intervention of Genocide*, Totten, Samuel (ed.), New Brunswick/London: Transaction Publishers, 2013, p. 264.

³⁹ Bolton, Kerry, *Zionism, Islam and the West*, London: Black House Publishing, 2015, p. 234. Heintze, Hans-Joachim; Thielbörger, Pierre, *From Cold War to Cyber War: The Evolution of the International Law of Peace and Armed Conflict over the last 25 Years*, Dordecht: Springer, 2016. p. 260.

⁴⁰ Great Britain Parliament House of Commons: European Scrutiny Committee, Statement of Hague William, to the House of Commons House 6 March 2013, in: *European Scrutiny Committee: First Report of Session 2013-2014*, London: Stationary Office Limited, 2013, p. 13.

⁴¹ Martin, Jacquelyn, Kerry addresses concerns on flow of aid to Syrian rebels, *CBS News*, 04.03.2013. <http://goo.gl/siYb1q> (09.12.2015)

⁴² Krauss, Axel, *Die Welt auf Kriegskurs*, Berlin: Books on Demand, 2015, s. 157-158. Информацију о обуци сиријских побуњеника изворно су објавили утицајни светски медији, *Guardian*, у чланку од 08.03.2013. "West training Syrian rebels in Jordan", (<http://goo.gl/P8LV0c> 09.12.2015) и *Reuters* у чланку од 10.03.2013. "Americans are training Syria rebels in Jordan: Spiegel", (<http://goo.gl/uZq395> 09.12.2015).

⁴³ Atwan, Abdel Bari, *Islamic State: The Digital Caliphate*, Oakland: University of California Press, 2015, pp. 93-94; Zubaida, Sami, *Sectarian Violence as Jihad*, in: *Twenty-First Century Jihad: Law, Society and Military Action*, Kendall, Elisabeth; Stein, Ewan (eds.), London/New York: IB Taurus, 2015, pp. 141-143.

стационирано америчко војно особље и опрема, америчка влада је била, најмање, свесна да се ти транспорти одвијају преко Турске.⁴⁴

У оквиру тезе да је за раст ИСИС-а у сунитским областима Ирака кључно било финансирање од стране донатора из Саудијске Арабије и Катара, које власти толеришу, шеф британске обавештајне службе (1999–2004) Ричард Дирлав, описао је промену става саудијског амбасадора у САД Бандара бин Султана. Он је, пре терористичког напада у Њујорку (11. 9. 2001), тврдио да „на Блиском истоку није дале-ко време... када ће бити буквално 'да Бог помогне шиитима'. Више од милијарду сунита више не могу да их трпе,⁴⁵ а после 11. 9. да је тај напад „само убод иглом на Запад... терористи желе да униште Кућу Сауд и преобликују Блиски исток.” Према Дирлаву, ради се о двострукој политици Саудијске Арабије: „подстицање џихадиста у иностранству као средство против шиитског утицаја, а сузбијање у земљи као претњи стабилности (која се) распала током 2013 године.”⁴⁶ Извођење закључка о опортунизму саудијске политике према милитантном сунитском исламу из испуста принца Бандара оправдава то да се ради о шефу саудијске обавештајне службе током периода када је Ал Каида придобијала наоружане сунитске групе у Ираку и Сирији (2012–2014), као и то да се у инструкцији Државне секретарке САД Хилари Клинтон, с краја 2009. године, Саудијска Арабија означава као „база критичне финансијске подршке Ал Каиди, Талибанима, LeT-и (*Lashkar-e-Taiba* у Пакистану) и другим терористичким групама”.⁴⁷ Насупрот овим индицијама, извештај Брукинс институције из 2013. године наводи само донаторе из Кувајта, сунитске Краљевине која граничи са Ираком, као оне који су искористили слабу финансијску регулативу за каналисање стотина милиона долара групама побуњеника у Сирији. Према том извештају, Секретаријат финансија САД је „изразио забринутост због овог тока приватног финансирања, али је реакција западних дипломата и званичника била колективно занемаривање”.⁴⁸ Релевантност фокуса ове утицајне аналитичке организације из Вашингтона под сумњу доводи што међу својим главним донаторима има власти Катара, који не обухвата у истраживању.⁴⁹

У литератури се констатује да су водећи медији 2013. године известили о томе да је тим ЦИА радио на снабдевању побуњеника ракетама из либијских војних скла-

⁴⁴ Dsouza, Henry, *The Age of Neo-Imperialism: Essays on Contemporary Global History*, Bloomington: Author House, 2014, p. 130; Gurbuz, Mustafa, Turkey after the Presidential Elections: Quo Vadis?, in: *2015 Turkey Country Report*, Washington: Rethink Institute, 2014, p. 5.

⁴⁵ Dearlove, Richard, *Terrorism and National Security: Proportion or Distortion?*, lecture at Royal United Services Institute, London, 07.07.2014. <https://youtu.be/XeFFtiEtriA> (09.12.2015)

⁴⁶ *ibid.*

⁴⁷ WikiLeaks, Saudi Arabia US embassy cables: the documents, Terrorist Finance: Action Request for Senior (30 December 2009), *The Guardian*, 05.12.2010. <http://goo.gl/abC9f9> (09.12.2015).

⁴⁸ The Saban Center for Middle East Policy, *Playing with Fire: Why Private Gulf Financing for Syria's Extremist Rebels Risks Igniting Sectarian Conflict at Home*, Dickinson, Elizabeth (ed.), Washington, DC: Brookings Institution, 2013.

⁴⁹ Coates Ulrichsen, Kristian, *The Gulf States in International Political Economy*, London: Palgrave Macmillan, 2015, p. 78; Shideler, Kyle; Weinglass, Ilan, The Saudi Penetration into American NGO, in: *Saudi Arabia and the Global Islamic Terrorist Network: America and the West's Fatal Embrace*, Stern, Sarah (ed.), London: Palgrave Macmillan, 2011, p. 81.

дишта.⁵⁰ Амерички обавештајци су, наводно, помогли да арапске владе купују оружје и проверавали побуњеничке вође и групе да утврде ко треба да добије оружје.⁵¹ Немачки емитер *Deutsche Welle* први је у западним медијима објавио видео запис из којег се види да се ИСИС снабдева из милијарди долара вредности роба које чланове НАТО дневно камионима допремају у Сирију преко Турске.⁵² Тај материјал указује на то да ИСИС најмање од 2012. године ужива потпору одређених држава.⁵³ Извештај Центра за борбу против тероризма америчке армије описује регионалну мрежу Ал Каиде којом у Ирак доводи борце и распирује секташко насиље, током америчког војног присуства.⁵⁴ У марту 2011. године експонирано је и да су побуњеници у Либији, које је НАТО подржавао, у ствари били Алкаидина борбена група, коју су УН, Државни секретаријат САД и британски секретаријат унутрашњих послова класификовали као међународну терористичку организацију.⁵⁵ Доносиоци политичких одлука су, дакле, били упознати са подацима о ширењу милитантних секташких група на Блиском истоку.⁵⁶ Доскорашњи шеф америчке Војне обавештајне службе Мајкл Флин оценио је да је игнорисање утицаја екстремиста од стране администрација САД последица „свесне одлуке, да се подржи устанак селафиста, Ал Каиде и Муслиманске браће.“⁵⁷ Овакво опредељење администрације, чини се, није последица краткорочне спољне политике. „На Блиском истоку, људи су под диктатурама које Запад деценијама подржава... Религијски покрет у овом делу света дошао је из Саудијске Арабије, Катара, Емирата. Резултате режима који су 1980-тих подржавали екстремизам,... види смо Њујорку и САД (9/11).“⁵⁸

Позивајући се на „изворе из Залива“ *Reuters* је 2012. године објавио да су Турска, Саудијска Арабија и Катар успоставили у Адани центар за усмеравање комуникационе и војне помоћи побуњеницима у Сирији, након посете Турској саудијског заменика министра иностраних послова Абдулазиза бин Абдуллах ал-Сауда. Тај центар, према овом извештају, „Турци контролишу војно... (као) главни координатор/модератор... Саудијска Арабија и Катар су на дну... Америчке обавештајне службе преко посредника контролишу приступ оружју и путеве.“⁵⁹ Чињеница да центар против власти

⁵⁰ Hancock, Larry; Wexler, Stuart, *Shadow Warfare: The History of America's Undeclared Wars*, Berkeley: Counterpoint Press, 2014, pp. 544-545.

⁵¹ Schaller, Christian, *Siding with Rebels: Recognition of Opposition Groups and the Provision of Military Assistance in Libya and Syria (2011-2014)*, in: *From Cold War to Cyber War: The Evolution of the International Law of Peace and Armed Conflict over the last 25 Years*, Heintze, Hans-Joachim; Thielbörger, Pierre (eds.), Cham: Springer, 2016, p. 260.

⁵² <http://www.dw.com/en/is-supply-channels-through-turkey/av-18091048> (10.12.2015)

⁵³ Lister, Charles, *The Syrian Jihad: Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency*, Oxford: Oxford University Press, 2016, pp. 188-189.

⁵⁴ Felter, Joseph; Fishman, Brian, *Al-Qa'ida's Foreign Fighters in Iraq: A First Look at the Sinjar Records, Al-Qa'ida's Foreign Fighters in Iraq: A First Look at the Sinjar Records*, West Point: US Military Academy Combating Terrorism Center, 2007, p. 5.

⁵⁵ Benotman, Noman; Pack, Jason; Brandon, James; Islamists, in: *The 2011 Libyan Uprisings and the Struggle for the Post-Qadhafi*, Pack, Jason (ed.), London: Palgrave Macmillan, 2013, p. 210.

⁵⁶ *DIA memo on Syria 2012*. <http://goo.gl/zHwTd7> (09.12.2015)

⁵⁷ Flynn, Michael, *Head to Head, Al Jazeera*, 29.07.2015. <http://goo.gl/Tj6qW8> (09.12.2015)

⁵⁸ Marandi, Mohammad, *Press TV*, 29.11.2015. <http://goo.gl/JzHi1f> (09.12.2015)

⁵⁹ Doherty, Regan; Bakr, Amena, *Secret Turkish nerve center leads aid to Syria rebels, Reuters*, 27.07.2012. <http://goo.gl/dD8tiw> (09.12.2015)

Сирије воде блискоисточне државе указује на то да силе које су у Либији директно помагале преврат избегавају непосредно војно ангажовање у Сирији. Почетком новембра 2015. године, *Wall Street Journal* преноси да су, упркос најави председника САД да неће дозволити да сукоб у Сирији постане посредни рат против Русије, испоруке обавештајних агенција САД, Саудијске Арабије и других блиских обавештајних служби продубиле борбу између групација у Сирији. Очигледна је двострука спољна политика да се, с једне стране, одржи илегални војни притисак на Асада и његове савезнике Русију и Иран, док се, с друге, дипломатски не истражи да ли његов одлазак са власти може да се олакша кроз преговоре. Ова спољна политика, заснована на примени силе, постала је очигледна 2013. године, када је председник САД одобрио ЦИА ограничену акцију тајног формирања „умерених побуњеника”. Тим поводом су амерички обавештајни функционери тврдили у Конгресу да ће Асад и они који га штите преговарати само након што опозиција постане озбиљна претња за његов опстанак.⁶⁰ Применом тајних операција избегнута је отворена подршка краху Асадовог режима, који је, попут ситуације након пуча у Либији, могло да отвори простор за терористичке групе, попут ИСИС-а.

Информације у кибер простору о улози ИСИС-а у међународном систему

Упадљиво је одсуство вредносних критеријума Запада у односу на Саудијску Арабију. Као савезник прихвата се теократија, а игнорише идеолошко покровитељство радикалног исламизма. Последица тога је да се, с једне стране, осуђује џихадизам, а са друге не и оно што га је створило или подржава. ИСИС „има мајку: инвазију на Ирак, али и оца: Саудијску Арабију и њен верско-индустријски комплекс”.⁶¹ У Саудијској Арабији, где локална феудална елита примењује репресију као метод владавине, никога не брине то што западне демократије у „борби против тероризма” ограничавају једнакост и слободу својих грађана. За њих је од већег интереса породична борба између престолонаследника и министра унутрашњих послова Мохамеда бин Наефа и крунског принца и министра одбране Мохамеда бин Салмана. Чињеница да је амерички Конгрес одобрио продају таквом режиму још 600 противваздушних ракета „патриот” ПАЦ-3 наводи на утисак да је, с друге стране, од борбе против ИСИС-а важније и да се 8,5 милијарди долара усмери фирми наменског комплекса „Локид Мартин”. Исти интерес има и Француска, која настоји да претекне САД на месту водећег добављача оружја Саудијске Арабије, те изјаве Франсоа Олана да је у рату са ИСИС, остају реторичке, ако изван тога унапред остају духовни покровитељи тзв. калифата.⁶²

Сједињене Државе су свесне и да ИСИС зарађује од шверца нафте. Бивши в.д. директор ЦИА (2011. и 2012–2013) Мајк Морел је, као разлог због којег се није ишло

⁶⁰ Entous, Adam, U.S., allies to boost aid to Syria rebels, *Wall Street Journal*, 04.11.2015. <http://goo.gl/xxBlxO> (10.12.2015)

⁶¹ Daoud, Kamel, Saudi Arabia, an ISIS that has made it, *New York Times*, 20.11.2015. <http://goo.gl/IF5ejv> (10.12.2015)

⁶² Fisk, Robert, Francois Hollande's 'war' with Isis won't stand in the way of France's arms deals with Saudi Arabia, *Independent*, 17.11.2015. <http://goo.gl/af2yUZ> (10.12.2015)

на уништавање ланца тог шверца, навео: „Нисмо (САД) желели да изазовемо штету по животну средину и да уништимо ту инфраструктуру”.⁶³ У брифингу из Багдада, 18. новембра 2015. године, пуковник Стив Ворен је упознао јавност са акцијом од претходног дана против ИСИС-овог кријумчарења нафте, у којој су 45 минута пре напада авиони бацили летке упозорења: „Излазите из ваших цистерни и бежите од њих... Ваздушни напади следе...” Ово упозорење је, наводно, „била одлука пилота, из кокпита”. Пуковник је образложио зашто шверцери терористичке групације нису борбене мете: „Признајем, они су кријумчари нафте, али нису чланови ИСИС.”⁶⁴ Други напад на танкере ИСИС у Сирији, америчка авијација је извела 22. новембра 2015, али опет без ефеката. Пуковник Ворен је објаснио: „Циљ је био да се уништи сваки камион, Остали су без муниције пре него што су били у стању то да изведу. Али, жеља је била да се уништи сваки камион.”⁶⁵

На Блиски исток је, према америчким обавештајним проценама, дошло око 15.000 бораца из 80 држава да се придруже ИСИС-у. Већином су били из муслиманских држава, али и из Аустралије, Кине, Русије, западноевропских држава, као и америчких тинејџера из породица средње класе. Како је ИСИС растао, циљеви и намере групе постајали су јаснији. Док је Ал Каида била мрежа глобалне мобилизације муслимана против секуларне владавине, ИСИС тежи да створи сунитски територијални ентитет бруталног тумачења шеријатског права, да уништи политичке границе које су западне силе створиле на Блиском истоку и да се позиционира као глобална политичка, верска и војна власт над свим муслиманима. Проглашавајући се за калифа, Багдади је истакао претензију на верску власт. Основна порука ИСИС-а није везана за легитимитет већ за снагу и освету. У том контексту, бруталност је у функцији да застраши непријатеље и потисне неслагања. Промоција варваризма, стога, само доприноси ширењу ауре снаге ИСИС-а и привлачи следбенике који чезну за верском правдом, али и за авантуром и осећајем моћи себе и заједнице. Бруталним насиљем привлачи се пажња, показује доминација и људи наводе на акцију. На врху команде ИСИС-а је емират, који чине Багдади и његова два заменика, један који контролише деловање у Сирији и други који контролише деловање у Ираку. Деловима територија управљају администратори ИСИС-а, који надгледају савете, задужене за питања цивилне власти, попут финансија, медија и верских послова. Иако није узоран модел владавине, та творевина може да постоји без Багдадија или његових најближих сарадника.⁶⁶

У периоду после 11. септембра, у САД су створене или реорганизоване 263 владине институције. Америчке обавештајне агенције годишње производе око 50.000 извештаја о тероризму, а 51 савезна установа и војна команда прате токове новца терористичких мрежа.⁶⁷ Овај бирократски апарат неколико година пропушта

⁶³ Morell, Michael, *Charlie Rose*: PBS, 12.03.2015. <http://goo.gl/KzBlrk> (11.12.2015)

⁶⁴ Goodenough, Patrick, Syrian oil tanker drivers warned before US bombs fell, *CNS News*, 19.11.2015. <http://goo.gl/1lc3Nd> (10.12.2015)

⁶⁵ Jones, Susan, US planes left ISIS fuel tankers unharmed because 'they ran out of ammunition', *CNS News*, 24.11.2015. <http://goo.gl/JngtdN> (10.12.2015)

⁶⁶ Kurth Cronin, Audrey, ISIS Is Not a Terrorist Group: Why Counterterrorism Won't Stop the Latest Jihadist Threat, *Foreign Affairs*, 94:2/2015, pp. 87-98.

⁶⁷ Priest, Dana; Arkin, William, A Hidden World, Growing Beyond Control, *Top Secret America: The Washington Post Investigations*, 19.07.2010. <http://goo.gl/iKax> (10.12.2015.)

да перципира да је контрола територије омогућила ИСИС-у да изгради самоодржив финансијски модел непојмљив за класичне терористичке групе. Наиме, 2012. године ИСИС је заузео нафтну имовину у источној Сирији и до краја 2015. успоставио контролу над око 60 одсто сиријских капацитета производње нафте. Ту нафту продаје на црном тржишту у Сирији и Ираку, али и кријумчари у Јордан и Турску, где има купаца за илегалну нафту, испод тржишне цене.

У Ираку је, под командом генерала Дејвида Петреуса (касније директор ЦИА који је осуђен због омогућавања својој ванбрачној вези да неовлашћено приступа подацима Агенције), примењена доктрина контраустанка.⁶⁸ Током 2006. године насиље је кулминирало у већински сунитској области Анбар, где је заменик команданта мултинационалних снага генерал Џон Ален био у контакту са локалним сунитским заједницама, од којих је око 40 племена променило страну и придружило се америчким снагама у борби против Ал Каиде. То је, уједно, створило и унутрашњи раскол из којег се развило секташко чишћење, за које се може претпоставити да није отпочело спонтано.

Процењује се да хиљаде бораца ИСИС-а долази у Ирак после обуке у Турској, која трпи критике да толерише обуку милитаната и избегава да наоружаним групама затвори пролаз у Сирију. Турска, већински сунитска држава и члан НАТО-а, била је против ирачког премијера Маликија, шиита који се противио директним преговорима Анкаре са ирачким Курдима о промету нафте, коју у Курдистану експлоатишу америчке компаније и тако лишвају Ирак легитимних прихода и суверенитета,⁶⁹ као и ширењу турског утицаја над сунитима у Ираку. Маликијева влада провела је мандат у финансијској кризи и оружаним сукобима развијеним током међународне управе, али није имала разумевање америчке администрације.⁷⁰ У том смислу указује, потпуно изван контекста и реалности, да ИСИС не напада нафтом богати Курдистан, теза бившег в.д. директора ЦИА, Мајка Морела, како је циљ ИСИС да успостави калифат (не само) у Ираку и Сирији и то користи као уточиште за напад на САД.⁷¹ Такође, противуречно је и то да су САД, чија је безбедносна политика да се за отете Американце не плаћа откуп, у Авганистан и Ирак проследиле стотине милијарди долара од којих је део каналисан терористима, исплатом откупа на локалу. На то указују подаци о откупу из 2010. године, који су се налазили на компјутеру Осаме Бин Ладена, запленаоног у акцији у којој је он убијен 2011. године, а који су предочени на суђењу Абид Насеру, припаднику пакистанске Ал Каиде. Ове посредне „исплате откупнине“ ЦИА је одбила да коментарише.⁷²

У марту 2013. године, на конференцији за штампу у Ријад, државни секретар САД Џон Кери је изјавио да „не постоји гаранција“ да оружје које се даје побуњеницима у Сирији неће завршити у погрешним рукама. Упркос томе, саудијски мини-

⁶⁸ Hoffman Bruce, *Insurgency and Counterinsurgency in Iraq*, Santa Monica: Rand National Security Research Division, 2004, p. 18. Hashim, Ahmed, *Insurgency and Counter-insurgency in Iraq*, New York: Cornell University Press, 2006, pp. 271-276.

⁶⁹ Walt, Vivianne, The Next Oil Boom, *Fortune*, 15.11.2013. <http://goo.gl/mYR3zt> (10.12.2015)

⁷⁰ Детаљније, O'Brien, Michael, *America's Destruction of Iraq*, A Sense Of Place Publishing, 2015.

⁷¹ Morell, Mike, *The Great War of Our Time: The CIA's Fight Against Terrorism—From al Qa'ida to ISIS*, New York: Hachette Boog Group, 2015, p. 315.

⁷² Rosenberg, Matthew, C.I.A. Cash Ended Up in Coffers of Al Qaeda, *New York Times*, 14.03.2015. <http://goo.gl/dbfclY> (10.12.2015)

стар спољних послова Сауд ал-Фејсал заговарао је наоружавање побуњеника. Крајем фебруара 2014. САД су обећале милионе долара за побуњенике у Сирији, у невојној помоћи, како би моли да почну да обезбеђују сигурност и управљају „ослобођеним” деловима земље.⁷³ Од априла до септембра 2015. САД су утрошиле 42 милиона долара, у оквиру програма обуке вредног 500 милиона долара.⁷⁴ У септембру 2015. командант CENTCOM-а генерал Лојд Остин, у чијој је зони дејстава ИСИС, изјавио је Комитету Сената за оружане снаге да је, од прва 54 кандидата из програма обуке сиријских побуњеника у борби против ИСИС-а остало „четири или пет”.⁷⁵ Подсекретар за политику секретаријата одбране Кристин Вормут обавестила је Комитет да тај програм предвиђа да се у првих 12 месеци обучи 5.400 бораца, између 100 и 120 кандидата.⁷⁶ Председник комитета Џон Мекејн није желео да слуша чињенице: „Никада нисам чуо овакво сведочење... које толико одудара од реалности сваког спољног експерта...”⁷⁷

У јануару 2014. године, по налогу тужиоца Антитерористичког суда у Адани, припадници турске жандармерије зауставили су три камиона и ауди А3, у пратњи, у којем су била два агента турске обавештајне службе (МИТ) и пронашли скривене гранате, ракете и муницију. Камиони су упућени на детаљан преглед у Команду жандармерије, али су их блокирали припадници регионалне канцеларије МИТ, док на лице места нису изашли гувернер Адане Хусеин Коч, регионални шеф полиције и директор МИТ, са 200 полицајаца. Кад тужиоца нису успели да убеду да опозове налог, гувернер је писмено упозорио да је МИТ везан директно за премијера и да ће претрес без дозволе канцеларије премијера бити увреда, након чега су возила пропуштена ка Сирији, а канцеларија гувернера издала саопштење да су припадници МИТ радили „своје рутинске послове” и наставили „са редовним дужностима”. Заменик председника владајуће АКП Хусеин Челик јавно је запретио: „За кога раде тужиоци? Заустављање камиона МИТ значи не знати своје границе. Тужиоци који чине такве грешке сматраће се одговорним.”⁷⁸ Став да возила МИТ не могу бити проверена без дозволе премијера, чак ни ради обезбеђивања доказа о кривичном делу, имплицира да припадници МИТ и премијер имају дескрециону слободу да их врше.

Тајип Ердоган је, као премијер, у марту 2014. без одлуке суда забранио *YouTube*, након што се појавио аудио снимак састанка у министарству спољних послова којем су присуствовали министар Ахмет Давутоглу, шеф МИТ Хакан Фидан и заменик начелника генералштаба Јашар Гулер.⁷⁹ Према том запису, размишљање Ердогана је да

⁷³ Martin, Jacquelyn, Kerry addresses concerns on flow of aid to Syrian rebels, *CBS News*, 04.03.2013. <http://goo.gl/siYb1q> (10.12.2015)

⁷⁴ Martinez, Luis, General Austin: Only '4 or 5' US-trained Syrian rebels fighting ISIS, *ABC News*, 16.09.2015. <http://goo.gl/rSsqDI> (10.12.2015)

⁷⁵ Austin, Lloyd III, *Statement to US Senat Committee on Armed Forces on U.S. military operations to counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, 16.09.2015. <http://goo.gl/fDEry3> (10.12.2015)

⁷⁶ Christine Wormuth, *US Senat Committee on Armed Forces on U.S. military operations to counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, 16.09.2015. <http://goo.gl/XDwEHU> (10.12.2015)

⁷⁷ McCain, John, *US Senat Committee on Armed Forces on U.S. military operations to counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, 16.09.2015. <https://goo.gl/3KmoV7> (10.12.2015)

⁷⁸ Taştekin, Fehim, Turkish intelligence service trucks reveal secrets, *Al-Monitor*, 20.01.2015. <http://goo.gl/Kczwx> (10.12.2015)

⁷⁹ <https://goo.gl/gXeUZ5> (10.12.2015)

напад на Сирију „мора да се схвати као прилика за Турску”, а идеја Фидана је да МИТ инсценира „напад из Сирије”. На опаску генерала Гулера да су такви поступци „директан узрок рата”, Фидан истиче: „...ако је легитимитет (упада у Сирију) проблем, ја могу послати неколико људи тамо (у Сирију) да лансирају ракете до нас...”⁸⁰

Овај садржај омогућио је нови контекст сагледавања неких догађаја у Сирији. Прво, иза употребе гаса сарин у Дамаску, 21. августа 2013, могла је стајати Ал Нусра, уз помоћ турске обавештајне службе, да се испровоцира војна интервенција против председника Асада. Водећи медији оптуживали су сиријску владу и тврдили да Ал Нусра, ни уз турску помоћ, није имала капацитет да користи сарин. При томе се игнорисало да је у мају 2012. године у Турској ухапшена група припадника Ал Нусре са, како је полиција саопштила, два килограма сарина и у покушају да купе, поред осталог, хемијски прекурсор за сарин. Пет ухапшених ослобођено је након кратког притвора, а остали, међу којима и вођа Хаитам Касаб, за кога је тужилац тражио казну од 25 година затвора, пуштени су пре суђења. Друго, опремање побуњеника у Сирији има субверзивну позадину. Информације да се опремање вршило под надзором САД, у сарадњи са Турском, Саудијском Арабијом и Катаром потичу из прилога извештаја Комитета за обавештајне послове америчког Сената о нападу либијске милиције на објекат америчке мисије у Бенгазију 11. септембра 2012, у којем је убијен амбасадор Кристофер Стивенс (пре тога специјални изасланик при Либијском националном прелазном савету). Прилог се односи на отпрему оружја из складишта либијске армије у Турску, а затим у Сирију, на основу договора између Обаме и Ердогана, с почетка 2012. године, да Катар, Турска и Саудијска Арабија обезбеде финансирање наоружавања. Фасадне компаније, за које се наводи да су аустралијске, основане су на бивше америчке војнике који су били задужени да пронађу транспорт и оружје. Укључивање МИБ омогућило је да ЦИА избегне обавезу извештавања Конгреса, јер се операција могла приказати као мисија везе.⁸¹ Амбасадор је формално био надлежан за све америчке званичнике, али како обавештајне кадрове усмерава шеф Станице ЦИА, чији ланац команде иде преко ЦИА, мимо Државног секретаријата, о задацима ЦИА могао је да зна уопштено, али не нужно и детаље.⁸²

Доток новца милитантним исламистичким групама, чини се, пре свих није вољна да прекине врхушка Саудијске Арабије. Донатори из те земље се још у децембру 2009. године наводе као „најзначајнији извор финансирања сунитских терористичких група широм света”, испред Катара, Кувајта и Уједињених Арапских Емирата, у инструкцији државне секретарке САД којом се позивају америчке дипломате да уложе веће напоре да се заустави доток новца екстремистима из Залива.⁸³

⁸⁰ Moore, Jack, Turkey YouTube ban: full transcript of leaked Syria 'war' conversation between Erdogan officials, *International Business Times*, 27.03.2014. <http://goo.gl/CKVV9x> (10.12.2015)

⁸¹ Hersh, Seymour, *The Red Line and The Rat Line: Obama, Erdogan and the Syrian Rebels*, *London Review of Books*, 36:8/2014, pp. 21-24; Engler, Robert Klein, *Reasons to Resist*, New York: Alpha Press, 2014, pp. 296-304.

⁸² Hancock, Larry; Wexler, Stuart, *Shadow Warfare: The History of America's Undeclared Wars*, Berkeley: Counterpoint, 2014, pp. 543-547.

⁸³ WikiLeaks, *op. cit.* (фуснота 49).

У Сирији на страни терориста учествује значајан број исламиста из Кине.⁸⁴ Према подацима Међународне криминалистичке полиције (*INTERPOL*) главни транзит милитаната је преко Турске, чији напори да се успостави контрола нису значајни.⁸⁵ У априлу 2015. објављена је прича бившег сарадника, извесног етничког Ујгура („*Nurali T.*“), који, наводно, из канцеларије у истамбулском округу Зејтинбурн обезбеђује турске пасоше за присталице ИСИС-а широм света. Бивши сарадник *Nuralija T* тврди да *Nurali* користи лажни идентитет и да је од ове активности зарадио 13 милиона долара, као и да се, након што га је полиција ухватила са 30 лажних пасоша у поседу и одмах пустила, сумња да је на вези турских органа. Милитантни исламисти који долазе овим каналом, пре него што отпутују у Сирију да се прикључе ИСИС-у, преноће на некој од сабирних локација у Истанбулу и на тај начин је, наводно, прошло хиљаде Ујгура из Кине, од којих су неки били задржани на аеродрому, али их је полиција пуштала након што им одузме пасоше.⁸⁶

Турска је 1950. године пружиала уточиште вођи покрета за „Источну туркистанску републику“ у кинеској провинцији Синкјанг Иси Јусуфу Алптекину, по коме је назван парк у историјском центру Истанбула. Такође, пружа уточиште Ујгурима који пребегну из Кине. Након побуне Ујгура у Урумђију, главном граду Синкјанга, 2009. године, у којима је погинуло најмање 156 лица, турски премијер Ердоган описао је догађај као „геноцид“.⁸⁷ Као председник он се са вођом националистичког покрета (*МНП*) Девлетом Гарденом сукобио око тога ко испољава већу солидарност са „муслиманском мањином у Источном Туркистану“ (Ујгури у Синкјангу). Политику покровитељства Турске над ујгурским исламистима одражава изјава функционера Ердоганове АКП, професора Пен стејт универзитета Килика Каната: „Уместо да стиче легитимитет и лојалност својих грађана, кроз политичке реформе, плурализам и учешће, влада (Кине) шири репресивне методе... у Аутономном ујгурском региону Синкјанг... кинеска влада усваја трагикомичне методе и механизме да умири свој страх да не буде уништена од стране етничке турске мањине.“⁸⁸ У октобру 2012. године, на кинеском Националном универзитету одбране, генерал Јин Јинан је указао да припадници терористичке организације „Источни Туркистан“ приступају побуњеницима у Сирији. Процењује се да је стотине Ујгура из Кине у ИСИС-у и другим побуњеничким групама и да те групе штете националној безбедности Кине и регионалном миру и стабилности.⁸⁹ То поткрепљују видео докази из марта и априла 2013. У једном од њих, који је поставио медијски батаљон Муџахид, кинески

⁸⁴ Moubayed, Sami, *op. cit.* (фуснота 36), pp. 167-169.

⁸⁵ McDonell, Stephen, Chinese police arrest 10 Turkish nationals for providing fake passports to terror suspects, *ABC*, 14.01.2015. <http://goo.gl/yhVckm> (11.12.2015)

⁸⁶ Lin, Christina, Crossing Red Lines?: Turkey's Assault of China's Sovereignty and Incitement of Xinjiang Insurgency, *ISPSW Publications*, 362/2015, pp. 4-5; *s.n.*, Deeper and Darker in the Uyghur-Turkish Passport Mystery, *China Matters*, 10.04.2015. <http://goo.gl/z79bCR> (11.12.2015)

⁸⁷ Jeffries, Ian, *Political Developments in Contemporary China: A Guide*, London/New York: Routledge, 2010, p. 356; *s.n.*, 5 Things to know about Turkey and the Chinese Uighurs, *Wall Street Journal*, 30.01.2015. <http://goo.gl/Val5Pz> (11.12.2015)

⁸⁸ Kanat, Kilic, China's war on Ramadan, *Daily Sabah*, 22.06.2015. <http://goo.gl/16gE1C> (11.12.2015)

⁸⁹ Stockholm International Peace Research Institute, *Sipri Yearbook 2015: Armaments, Disarmament and International Security*, Oxford: Oxford University Press, 2015, pp. 290-291.

милитант проглашава да ће муслимани и Арапи напасти кинеску привреду из освете због политичке, економске и војне подршке Кине и Русије сиријском председнику Асаду.⁹⁰ Други је објавила Ал Нусра, под називом „Молитва кинеског џихадисте у Епској земљи (Левант)”.⁹¹ У Индонезији су, у априлу 2015, ухапшена четири Ујгура, осумњичени учесници масакра на железничкој станици Кунминг 2014. године у којем је погинуло 33 особе, који су намеравали да контактирају најтраженијег индонежанског терористу Сантоса, и при себи имали лажне турске пасоше и визе.⁹² Организација „Ујгурски пројекат за људска права”, са седиштем у САД, међутим, негира ујгурски исламистички тероризам и пропагира да су Ујгури жртве политичког насиља у Кини.⁹³ Западне државе, које игноришу примену мучења у логорима САД у Гвантанаму и тајним локацијама у Европи, испољавају осетљивост за Ујгуре. Када је Тајланд депортовао око 100 Ујгура у Кину, комесар ЕУ за спољне послове Федерика Могерини оценила је то као „кршење начела невраћања, које је основно начело међународног хуманитарног права”, а портпарол Државног секретаријата САД Џон Кирби пренео је бојазан да би они у Кини „могли да се суоче са грубим третманом и недостатком поступка”.⁹⁴

Сарадња са турском војском омогућава терористима да нападају сиријске Курде. Одбегли техничар комуникација ИСИС-а је за *Newsweek* описао како је конвој камиона ИСИС-а, у фебруару 2015, из упоришта у Раки путовао преко Турске и назад у напад на Курде на северу Сирије: „Командир нам је рекао да... је пуна сарадња са Турцима... Ја сам безброј пута капетане на терену и команданте ИСИС из Сирије повезао са људима у Турској... углавном су говорили на турском... са њима су момци из ИСИС били врло озбиљни... Док смо прелазили Сејланпинар, приметило нас је светло са турских осматрачница. Командир је... говорио на радију на турском... Светло се преусмерило и командир је наредио да кренемо, јер је то сигнал да смо безбедни да пређемо границу.”⁹⁵ После победе АКП на турским изборима, *de facto* шеф за међународне односе ИСИС-а Ебу-Омар ал Туниси издао је саопштење да је калифат одлучан да прву дипломатску мисију покрене у пријатељској и муслиманској земљи и изразио наду да ће се односи ИСИС-а и Анкаре више развијати под новим председником Ердоганом.⁹⁶

⁹⁰ Liwa al-Mujahideen al-Ilami, *Liwa al Islam vs Murderous Syrian Regime*, 03.09.2013. <https://goo.gl/eKAXhz> (12.12.2015)

⁹¹ Al-Nusrah Front, *Prayer by a Chinese Jihadist in the Land of Epics*, 29.03.2013. <https://goo.gl/s0fVqc> (12.12.2015)

⁹² Tiba, Zahara, Uncertain identity of Uyghur suspects focus of terrorism trial, *Benar News*, 12. 06.2015. <http://goo.gl/ZguVqH> (12.12.2015)

⁹³ Uyghur Human Rights Project, April 2015, <http://goo.gl/Ji3kSR> (12.12.2015)

⁹⁴ EU condemns Thailand's deportation of Uighurs to China, *EurActiv*, 14.07.2015. <http://goo.gl/zaR7mM> (12.12.2015)

⁹⁵ Guiton, Barney, 'ISIS sees Turkey as its ally': Former Islamic State member reveals Turkish army cooperation, *Newsweek*, 11.07.2014. <http://goo.gl/hSBPa7> (12.12.2015)

⁹⁶ Jay, Martin, IS announces it intends to open a consulate in Istanbul, leaving Erdogan's press offciados stammering, *An-Nahar*, 01.10.2014. <http://goo.gl/mR2UqM> (12.12.2015); Morris, Michael, Report: ISIS opens Embassy in Turkish capital, *CNSNews*, 30.09.2014. <http://goo.gl/qfhJf3> (12.12.2015)

Шири контекст међународне борбе против ИСИС-а

Пред сенатским Комитетом за оружане снаге, начелник Здруженог штаба америчке војске генерал Мартин Демпси је 2014. године, на питање да ли „зна за било ког великог арапског савезника који прихвата ИСИЛ”, одговорио: „Знам главне арапске савезнике који их финансирају.”⁹⁷ Тиме је потврдио сумње да исти „арапски савезници” који су у коалицији „против” уједно и финансирају ИСИС. У Обраћању о стању нације, у јануару 2016. године, председник Обама је окривио Конгрес (у коме је опозициона, републиканска већина) да против ове групације није одобрио примену силе.⁹⁸ Неодлучно супротстављање међународној терористичкој групи, с једне стране, даје контекст наведеној изјави генерала Демпсија, а, с друге, како примећује део доктрине, указује на промену одлучности САД против међународног тероризма у односу на период после 11. септембра, када је Конгрес одобрио примену силе против одговорних.⁹⁹

Француска је, у јулу 2015. године, преко министарства спољних послова, саопштила да „стоји уз Турску у њеним напорима да заштити своју националну безбедност... Француска и Турска су на истој страни у оквиру међународне коалиције против ИСИС.” Након терористичке акције у Паризу, 13. новембра 2015, у којој су убијене 129 и рањене најмање 352 особе, председник Франсоа Оланд је приступио ширењу овлашћења полиције и служби безбедности и иницијативом за промене устава налик на ванредно стање, објашњавајући то као „одговарајући алат (за борбу против ИСИС)... без потребе да се уведе ванредно стање”. Та „одлучност”, међутим, делује као привид, у светлу чињенице да се игнорише двојни стандард неких савезника према ИСИС, што генерално подрива међународну борбу против тероризма.¹⁰⁰

Портал *International Middle East Center* је 6. фебруара 2012. објавио да је задњи представник палестинског Хамаса, Имад ал-Амади, напустио Сирију и вратио се у Газу, одакле га је 1991. године Израел протерао.¹⁰¹ У том тренутку влада Сирије је била под притиском низа преврата које је у државама северне Африке подстакло „Муслиманско братство”, у коме корен има и Хамас, али је ипак изненадило отуђење од једине арапске државе која је Палестину доследно подржавала. Пре тога, 31. маја 2010, израелски командоси су напали брод „Мави Мармара”, у хуманитарном конвоју који је покушавао да пробије поморску блокаду палестинске територије, због сумње да га финансира Муслиманско братство у функцији тероризма против Израела, и том приликом је погинуло девет држављана Турске, због чега су нарушени односи Израела и Турске, која је тада била блиска са Сиријом.¹⁰² Турско приближавање

⁹⁷ Dempsey Martin, *General acknowledges U.S. Arab allies funding ISIS*, Senate Armed Services Committee, 16.09.2014. <http://goo.gl/gWmilt> (12.12.2015)

⁹⁸ Obama, Barrack, *State of the Union address* (12.01.2016.), <https://youtu.be/cCXSO-3mt5l>, (21.01.2016)

⁹⁹ Chivvis, Christopher; Liepman, Andrew, *Authorities for Military Operations Against Terrorist Groups: The State of the Debate and Options for Congress*, Santa Monica: RAND Corporation, 2015, pp. vii, 3-4, 15.

¹⁰⁰ Nafeez, Ahmed, *NATO is harbouring the Islamic State: Why France's brave new war on ISIS is a sick joke, and an insult to the victims of the Paris attacks*, *Insurge Intelligence*, 19.11.2015. <https://goo.gl/VWsqXI> (12.12.2015)

¹⁰¹ Lehmann, Christoff, *Hamas, the architecture of treason on Syria, Iran and Palestine*, *nsnbc*, 06.02.2012. <https://goo.gl/PC8MF5> (12.12.2015)

¹⁰² Aksu, Kenan, *Turkey: A Regional Power in the Making*, Cambridge: Cambridge Scholars, 2013, pp.xvii.

Израелу и захваћење према Сирији почело је након што Асадова влада није попустила побуну. С обзиром на то да је ривалска палестинска организација Фатах такође сарађивала са Израелом и САД да би решила унутрашње политичке проблеме, није искључено да је и Хамас прибегао тражењу подршке у ситуацији кад је његов савезник, шиитски Хезболах, био под притиском у Либану, где је огранак Муслиманског братства, Ал-Џама ал-Исламиа, подржавао „Драпско пролеће”.¹⁰³

Проблем перцепције је, посебно у временском контексту, приметан и на ширем плану, у виду селективног уклапања чињеница, попут тога да је иницијатор Исламске државе у Ираку, Ал Заркави,¹⁰⁴ постао исламистички фанатик током издржавања казне због злоупотребе дроге. На пример, професор националне безбедности и војних студија на Ратном колеџу армије САД Пол Рекстон Кан¹⁰⁵ гради тезу о узлози дроге у савременим сукобима на инсинуацији да су особе осуђене због дроге „Слободан Милошевић и Садам Хусеин пустили у паравојне групе”. У „традиционалне кориснике опијата” он убраја Босну, Колумбију, Хаити, Русију, Ирак, Либерiju, Перу, Филипине, Сијера Леоне, Сомалију и Уганду,¹⁰⁶ односно само државе према којима САД немају афирмативан став. Осим што занемарује да је производња опијумске базе у Авганистану достигла 69% БДП током америчког војног присуства¹⁰⁷ и да многе операције са кокаином контролишу обавештајне службе САД,¹⁰⁸ овај приступ је пристрасан у функционалној и структуралној анализи. Доследност се гради на систематском игнорисању дела чињеничне грађе, попут следеће: САД су Алији Изетбеговићу толерисале довођење муџахедина у грађански рат у БиХ;¹⁰⁹ војна-обавештајна служба САД је толерисала активност колумбијских картела да би штитила диктатору Мануела Норијеге у Панами,¹¹⁰ САД су хаићанском диктатору Жан Пол Аристиду одобриле боравак у Њујорку, а у кућни притвор доспео је тек кад је ухваћен као повратник у трговини хероином;¹¹¹ Чарлс Тејлор је водио проамерички

¹⁰³ Yetim, Mustafa; Hamade, Bilal, The Impact of the "New" Zero Problems Policy and the Arab Spring on the Relations between Turkey and Lebanese Factions, *Insight Turkey*, 16:2/2014, pp. 70-71.

¹⁰⁴ Abu Mussab al-Zarqawi Biography, *Encyclopedia of World Biography*. <http://goo.gl/sfPJud> (12.12.2015)

¹⁰⁵ <http://goo.gl/Xpehkw> (12.12.2015)

¹⁰⁶ Rexton Kan, Paul, *Drugs and Contemporary Warfare*, Washington: Potomac Books, 2009, Tables 3.2, 4.1.

¹⁰⁷ UN Office on Drugs and Crime, *Afghanistan Opium Survey 2014: Cultivation and Production*, p. 31.

¹⁰⁸ Scott, Peter Dale, Foreward, in: *Cocaine, Death Squads, and the War on Terror: U.S. Imperialism and Class*, Villar, Oliver; Cottle, Drew (eds.), New York: Monthly Review Press, 2011, pp. 13-16; Marcy, William, *The Politics of Cocaine*, Chicago: Chicago Review Press, 2010, pp. 108-113.

¹⁰⁹ Shay, Shaul, *Islamic Terror and the Balkans*, 2nd Edition, New Brunswick/London: Transaction Publishers, 2009, p. 72; Bieber, Florian, Arming the Muslim-Croat Federation: Failed Realpolitik with Moralistic Justifications?, in: *Southeast European Security: Threats, Responses, Challenges*, Schnabel, Albrecht (ed.), New York: Nova Scientia Publishers, 2001, p. 183; Barnhart, Stephen, *The New International Terrorism and Political Violence Guide*, Victoria: Trafford Publishing, 2002, pp. 18-22.

¹¹⁰ Bergen-Cico, Dessa, *War and Drugs: The Role of Military Conflict in the Development of Substance Abuse*, New York: Routledge, 2016, pp. 57-58; Weissenbacher, Manfred, *Sources of Power: How Energy Forges Human History: Volume 1 & 2*, Santa Barbara: ABC CLIO, 2009, p. 552.

¹¹¹ Livingstone, Grace, *America's Backyard: The United States and Latin America from the Monroe Doctrine to the War on Terror*, New York: Zed Books, 2009, pp. 151-152; Figueira, Daurius, *Cocaine and Heroin Trafficking in the Caribbean, Volume 2*, New York: iUniverse, 2006, pp. 21-22.

покрет у Либерiji и помагао побуну у суседном Сијера Леонеу;¹¹² САД су непосредно свргле Фердинанда Маркоса на Филипинима, који сматрају зоном свог националног интереса;¹¹³ акцију против Сомалијских пирата на основу одлуке СБУН¹¹⁴ зауставиле су САД, иначе предлагач одлуке, неангажовањем трупа на терену, већ следећи своје шире интересе у региону.¹¹⁵

Овакав једнострани приступ препознаје се и у спољној политици САД према тероризму, укључујући и у УН. Након 11. септембра, у све више делова света распоређује се војни апарат САД–НАТО и, уз примену тајних обавештајних операција, економских санкција и преврата режима, користи за уцењивање држава. Како се испоставило, након ослобађања делова Сирије према граници са Турском од ИСИС-а и Ал Нусре, од фебруара 2016. у предграђима Алепа почели су сукоби између група *Fursan al Haq* (Витезови правде), коју је наоружавала ЦИА и *SDF* (Сиријске демократске снаге), коју је опремала армија САД. Према члану Комитета за обавештајне послове америчког Конгреса Адаму Шифу сукоб између побуњеника које инсталирају САД представља „релативно нову појаву” и „одраз тродимензионалности сукоба”.¹¹⁶ Тај хегемонизам одвија се током најдубље економске кризе у модерној историји, тесно везане за процес глобализације финансија, који је довео до ентропије привреда држава и сиромашења великих делова становништва,¹¹⁷ због чега део доктрине оцењује да, у основи, има за циљ глобални империјализам и колонијализам.¹¹⁸

Везано за инструментализацију ИСИС-а, информације у кибер простору углавном стављају ову групацију у контекст верског сукоба између сунита и шиита. Међутим, ИСИС настаје у Ираку, већински насељеном шиитима, а шири се у Сирију, у којој шиити чине мање од петине становништва. Активност ИСИС-а је очита у већински сунитском Египту и Либану, Јемену, у којима су обе верске групе значајно заступљене. Сунитски устанци кретали су се динамиком: Авганистан (грађански рат), Египат (државни удар), Либија (убијен Вођа), Ирак (убијен председник), Сирија (грађански рат). С друге стране, ИСИС није активан у већински сунитским Јордану, Саудијској Арабији, Оману, Уједињеним Арапским Емиратима, Кувајту, Катару и

¹¹² Bird, Annie, *US Foreign Policy on Transitional Justice*, Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 113; Johnson, Loch, *Strategic Intelligence, Volume 1: Understanding the Hidden Side of Government*, Westport: Praeger Security International, 2007, p. 42.

¹¹³ Schirmer, Daniel; Shalom, Stephen Roskamm, *The Philippines Reader: A History of Colonialism, Neocolonialism, Dictatorship, and Resistance*, Cambridge (MA): South End Press, 1987.

¹¹⁴ UN Security Council, *Resolution*, UN doc. S/RES/1851 (16 December 2008)

¹¹⁵ Gilmer, Brittany, *Political Geographies of Piracy: Constructing Threats and Containing Bodies in Somalia*, London: Palgrave Macmillan, 2014, p. 21; Knutsen, Bjorn Olav; Donjar, Eirik, Building Comprehensive Approach "Bottom-up": A Systematic Comparison of the EU's, the US's and NATO's Strategies for Providing Security to the Horn of Afrika, in: *The European Union's Foreign Policy in Comparative Perspective: Beyond the "Actorness and Power" Debate*, Peters, Ingo (ed.), Oxon/New York: Routledge, 2016, pp. 210-211.

¹¹⁶ Bulos, Nabih; Hennigan, W.J.; Bennett, Brian, CIA-armed militias are shooting at Pentagon-armed ones in Syria, *Chicago Tribune*, 23.06.2016. <http://goo.gl/8e1Gvx> 29.04.2016.

¹¹⁷ Стевановић, Мирослав, Међународни правни проблем оружаног супротстављања терористичкој групацији "Исламска држава" у Сирији, *Правни записи*, 6:2/2015, стр. 301-302.

¹¹⁸ Ближе: Chossudovsky, Michel, *The Globalization of War: America's "Long War" Against Humanity*, Montreal: Global Research, 2015.

палестинским територијама које су под окупацијом Израела (Западна обала и Газа), ни у већински шиитском Бахренину.¹¹⁹ Државе у којима ИСИС није активан савезници су САД.

Други аспект инструментализације везан је за територијализацију. У октобру 2004. године Ал Багдадијева борбена група (*Jama'at al-Tawhid wal-Jihad*) приклонила се Ал Каиди и назвала се Ал Каида у Ираку. Ал Багдади, 2006. године, прокламује Исламску државу у Ираку, а 2013. године „и у ал Шаму“ (*Al-Dawla Al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham*), од када датира ИСИС. У арапском језику не постоје скраћенице и противници ове групе пежоративно користе акромим Даеш. Термин „ал Шам“ односи се на Сирију, али глобални медији и инструменти УН прихватају и акроним ИСИЛ, по називу Левант (фр. земља излазећег сунца) који, уз Сирију, обухвата и Либан, Израел, Палестину и Јордан, чиме „противници“ терористичком ентитету симболички придају већи територијални домет него што га сами себи приписују.

Британски информативни портал *Mirror Online* објавио је откриће хакерске групе *VandaSec* да се три интернет адресе са којих се подржава ИСИС воде на Управу за рад и пензије британске владе. Провером тих адреса установљен је велики број необјављених трансакција интернет адреса између Велике Британије и Саудијске Арабије. Кабинет премијера Девида Камерона потврдио је да су продате саудијским фирмама „Mobile Telecommunications“ и „Saudi Telecom“, али у оквиру ширег интереса: „Влада поседује милионе интернет адреса које се не користе, које продајемо да би остварили добар повраћај за пореске обвезнике који напорно раде. Део тих адреса продали смо телекомуникационим компанијама у Уједињеном Краљевству и међународно, да би омогућили да се њихови клијенти прикључе на интернет. Ми пажљиво размишљамо којим компанијама продајемо адресе, али је ван наше контроле како их њихове муштерије користе.“¹²⁰ Ова вест је одраз неке стварности. Наиме, хакери су до податка о адресама *Twitter* налога могли доћи на три начина: „упадом“ у сервере *Twitter-a*, што би требало да је скоро немогуће; радом у стручној служби *Twitter-a*, што би бацило сумњу у поузданост ове мреже или тако што им је достављен. Како та информација није доступна јавно, али јесте надлежним службама владе, њено опажање, као индикације да Британија игнорише претњу тероризма ради финансијског интереса, више зависи од перцепције британске политике уопште него од чињеничне тачности.

Закључак

У међународном систему све је израженија тзв. „игра нултог збира“, односно однос снага у којем добит једне стране представља искључиво губитак друге. Стога, због опортуности или услед фрустрације, разлог за сукоб постаје и маргинални поремећај односа моћи.¹²¹ У том смислу, опортунизам неких држава прихвата се

¹¹⁹ Neuman, Jake, *Killing Allah*, New York: Lulu Press, 2015, p. 39.

¹²⁰ Hamill, Jasper, British government admits selling internet addresses to Saudi Arabia and says it can't stop ISIS extremists using them, *Mirror Online*, 14.12.2015. <http://goo.gl/HZDz3C> (16.12.2015)

¹²¹ Griffiths, Martin, *Realism, Idealism and International Politics: A Reinterpretation*, 2nd Edition, London/New York: Routledge, 2002, p. 50.

као синоним за експедитивност, а резултат тога је толерисање свега што доприноси остваривању циља, без обзира на вредносне ризике по међународну заједницу. Чињеница да ИСИС, иако је под санкцијама, набавља оружје, тргује и регрутује борце указује на то да постоји двоструки однос према овој групацији. Последица тога је ситуација у којој ИСИС постаје средство у односима неких држава у међународном систему. Са аспекта међународне политике однос према ИСИС-у трпи утицај тренутног интереса појединих регионалних и глобалних сила, чиме се подривају темељне вредности међународне заједнице, али и свих држава, које једнако могу постати жртве таквог метода остваривања интереса.

У међународном систему кибер простор је поприште за перманентна офанзивна војна и спољнополитичка дејства,¹²² попут кибер напада НАТО-а на РТС током интервенције у Југославији 1999. године.¹²³ У том простору, људска перцепција је ограничена капацитетом чула и мозга, за опажање и обраду у датом тренутку,¹²⁴ те се дејства динамички промена и сукоба прилагођавају у складу са људском способношћу управљања у њему. Зато, методолошки, посматрање у кибер простору, осим тачности, обухвата и експлоатацију информације, као индицију о перцепцији, која представља релевантну чињеницу до које се долази посматрањем.

У судару људске перцепције са мрежом информација прилагођених за људска чула израста кибер простор, који чини матрицу цивилизације у којој су конзументи информација у међуповезаној мрежи принуђени да управљају огромним бројем аудио, видео и текстуалних записа. Како интериоризација сазнања у том простору зависи од прилагођености улаза и излаза информација људском капацитету опажања, доминација на тржишту информација омогућава и усмеравање јавности.

У условима сталне емисије садржаја у кибер простору, на који су се преоријентисала и средства јавног информисања, опажање је отежано немогућношћу опажања детаља. Стога, интериоризација сазнања се све више своди на оквире стереотипа и предрасуда, које похрањује стално емитовање садржаја, попут пропаганде. Последица је отежано разликовање природе тероризма ИСИС-а, као начина или као средства, а услед тога и саме групације, као одметнуте секте, идеолошке групе или територијалног ентитета.

Немогућност перцепције стварне природе и улоге ИСИС-а омогућава актерима да доминирају у кибер простору за спољно и унутрашње политичко деловање које подрива основне вредности међународне заједнице. Једна од последица је и политика заснована на страху, ксенофобији и потирању основних слобода, које постају образац живота, чак и у демократски развијеним државама. У условима подривања заједничких вредности (и националне безбедности држава), основано се може поставити питање функционалности међународне заједнице.

¹²² Bannelier-Christakis, Karine, Is the Principle of Distinction Still Relevant in Cyberware?, in: *Research Handbook on International Law and Cyberspace*, Tsagourias, Nicholas; Buchan, Russell (eds.), Northampton/Cheltenham: Edward Elgar, 2015, p. 352.

¹²³ Schmitt, Michael, Wired Warfare: Computer Network Attack and Jus in bello, *International Review of the Red Cross*, 84:846/2002, p. 381.

¹²⁴ Kent, James, *Psychedelic Information Theory: Shamanism in the Age of Reason*, Seattle: PIT Press, 2010.

Литература

- [1] Aksu, Kenan, *Turkey: A Regional Power in the Making*, Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- [2] Atwan, Abdel Bari, *Islamic State: The Digital Caliphate*, Oakland: University of California Press, 2015.
- [3] Bannelier-Christakis, Karine, Is the Principle of Distinction Still Relevant in Cyberware?, in: *Research Handbook on International Law and Cyberspace*, Tsagourias, Nicholas; Buchan, Russell (eds.), Northampton/Cheltenham: Edward Elgar, 2015.
- [4] Barnhart, Stephen, *The New International Terrorism and Political Violence Guide*, Victoria: Trafford Publishing, 2002.
- [5] Benotman, Noman; Pack, Jason; Brandon, James; Islamists, in: *The 2011 Libyan Uprisings and the Struggle for the Post-Qadhafi*, Pack, Jason (ed.), London: Palgrave Macmillan, 2013.
- [6] Bergen-Cico, Dessa, *War and Drugs: The Role of Military Conflict in the Development of Substance Abuse*, New York: Routledge, 2016.
- [7] Bieber, Florian, Arming the Muslim-Croat Federation: Failed Realpolitik with Moralistic Justifications?, in: *Southeast European Security: Threats, Responses, Challenges*, Schnabel, Albrecht (ed.), New York: Nova Scientia Publishers, 2001.
- [8] Bilger, Alex, ISIS Annual Report Reveal a Metrics-driven Military Command, *Institute for the Study of War - Backgrounder*, May 2014.
- [9] Bird, Annie, *US Foreign Policy on Transitional Justice*, Oxford: Oxford University Press, 2015.
- [10] Bolton, Kerry, *Zionism, Islam and the West*, London: Black House Publishing, 2015.
- [11] *Britannica Book of the Year 2014*, Encyclopaedia Britannica.
- [12] Chivvis, Christopher; Liepman, Andrew, Authorities for Military Operations Against Terrorist Groups: The State of the Debate and Options for Congress, Santa Monica: RAND Corporation, 2015.
- [13] Chossudovsky, Michel, *The Globalization of War: America's "Long War" against Humanity*, Montreal: Global Research, 2015.
- [14] Coates Ulrichsen, Kristian, *The Gulf States in International Political Economy*, London: Palgrave Macmillan, 2015.
- [15] Cronin, Audrey Kurth, ISIS Is Not a Terrorist Group: Why Counterterrorism Won't Stop the Latest Jihadist Threat, *Foreign Affairs*, 94:2/2015.
- [16] Dsouza, Henry, *The Age of Neo-Imperialism: Essays on Contemporary Global History*, Bloomington: Author House, 2014.
- [17] Dueck, Colin, *The Obama Doctrine: American Grand Strategy Today*, Oxford: Oxford University Press, 2015.
- [18] Engler, Robert Klein, *Reasons to Resist*, New York: Alpha Press, 2014.
- [19] Felter, Joseph; Fishman, Brian, *Al-Qa'ida's Foreign Fighters in Iraq: A First Look at the Sinjar Records*, Al-Qa'ida's Foreign Fighters in Iraq: A First Look at the Sinjar Records, West Point: US Military Academy Combating Terrorism Center, 2007.
- [20] Figueira, Darius, *Cocaine and Heroin Trafficking in the Caribbean*, Volume 2, New York: iUniverse, 2006.
- [21] Gilmer, Brittany, *Political Geographies of Piracy: Constructing Threats and Containing Bodies in Somalia*, London: Palgrave Macmillan, 2014.
- [22] Great Britain Parliament House of Commons: European Scrutiny Committee, Statement of Hague William, to the House of Commons House 6 March 2013, in: *European Scrutiny Committee: First Report of Session 2013-2014*, London: Stationary Office Limited, 2013.

- [23] Griffiths, Martin, *Realism, Idealism and International Politics: A Reinterpretation*, 2nd Edition, London/New York: Routledge, 2002.
- [24] Gurbuz, Mustafa, Turkey after the Presidential Elections: Quo Vadis?, in: *2015 Turkey Country Report*, Washington: Rethink Institute, 2014.
- [25] Hancock, Larry; Wexler, Stuart, *Shadow Warfare: The History of America's Undeclared Wars*, Berkeley: Counterpoint Press, 2014.
- [26] Hashim, Ahmed, *Insurgency and Counter-insurgency in Iraq*, New York: Cornell University Press, 2006.
- [27] Heintze, Hans-Joachim; Thielbörger, Pierre, *From Cold War to Cyber War: The Evolution of the International Law of Peace and Armed Conflict over the last 25 Years*, Dordecht: Springer, 2016.
- [28] Hersh, Seymour, The Red Line and The Rat Line: Obama, Erdogan and the Syrian Rebels, *London Review of Books*, 36:8/2014.
- [29] Inbar, Efraim; Rynhold, Jonathan, *US Foreign Policy and Global Standing in the 21st Century: Realities and Perceptions*, New York: Routledge, 2015.
- [30] Hancock, Larry; Wexler, Stuart, *Shadow Warfare: The History of America's Undeclared Wars*, Berkeley: Counterpoint, 2014.
- [31] Hirsh, Herbert, "Paved with Goog Intentions": Attempts to Design Mechanisms to Prevent Genocide in the Twenty-first Century and Why They Have Not Succeeded, in: *Impediments to the Prevention and Intervention of Genocide*, Totten, Samuel (ed.), New Brunswick/London: Transaction Publishers, 2013.
- [32] Hoffman Bruce, *Insurgency and Counterinsurgency in Iraq*, Santa Monica: Rand National Security Research Division, 2004.
- [33] International Business Publications, *US Assistance to Turkey: Handbook, Volume 1 Economic, Trade and Investment Assistance*, Updated Edition, Washington: IBP, 2014.
- [34] Jeffries, Ian, *Political Developments in Contemporary China: A Guide*, London/New York: Routledge, 2010.
- [35] Johnson, Loch, *Strategic Intelligence, Volume 1: Understanding the Hidden Side of Government*, Westport: Praeger Security International, 2007.
- [36] Johnston, Patrick, *Countering ISIL's Financing, Testimony before the Committee on Financial Services US House of Representatives, 13 November 2014*, Santa Monica: Rand Corporation, 2014.
- [37] Kent, James, *Psychedelic Information Theory: Shamanism in the Age of Reason*, Seattle: PIT Press, 2010.
- [38] Kiourtsoglou, George; Coutroubis, Alec, *ISIS Export Gateway to Global Crude Oil Markets*, University of Greenwich Study Paper, 2015.
- [39] Knutsen, Bjorn Olav; Donjar, Eirik, Building Comprehensive Approach "Bottom-up": A Systematic Comparison of the EU's, the US's and NATO's Strategies for Providing Security to the Horn of Afrika, in: *The European Union's Foreign Policy in Comparative Perspective: Beyond the "Actorness and Power" Debate*, Peters, Ingo (ed.), Oxon/New York: Routledge, 2016.
- [40] Krauss, Axel, *Die Welt auf Kriegskurs: Wie unleugbar Gute den Planeten in einen kandierten Kürbis verwandeln. Ein Lach- und Sachbuch über Geostrategie, humanitären Hilfsmord und Journalismus*, Berlin: Books on Demand, 2015.
- [41] Lin, Christina, Crossing Red Lines?: Turkey's Assault of China's Sovereignty and Incitement of Xinjiang Insurgency, *ISPSW Publications*, 362/2015
- [42] Lister, Charles, *The Syrian Jihad: Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency*, Oxford: Oxford University Press, 2016

- [43] Livingstone, Grace, *America's Backyard: The United States and Latin America from the Monroe Doctrine to the War on Terror*, New York: Zed Books, 2009.
- [44] Luna, David, Neutralizing Radicalized Threat Networks, Disrupting WMD Illicit Traffickers and Targeting Facilitators, in: *Nuclear Threats and Security Challenges*, Apikyan, Samuel; Diamond, David (eds.), Dordrecht: Springer, 2015.
- [45] Marcy, William, *The Politics of Cocaine*, Chicago: Chicago Review Press, 2010.
- [46] Morell, Mike, *The Great War of Our Time: The CIA's Fight Against Terrorism--From al Qa'ida to ISIS*, New York: Hachette Boog Group, 2015.
- [47] Moubayed, Sami, *Under the Black Flag: At the Frontier of the New Jihad*, London/New York: IB Taurus, 2015.
- [48] Neuman, Jake, *Killing Allah*, New York: Lulu Press, 2015.
- [49] O'Brien, Michael, *America's Destruction of Iraq*, A Sense Of Place Publishing, 2015.
- [50] Rabasa, Angel; Larrabee, Stephen, *The Rise of Political Islam in Turkey*, Santa Monica: Rand National Defence Research Institute, 2008.
- [51] Ragab, Eman, Complex Threat: Challenges of Countering Terrorism in the Middle East after the Arab Revolutions, in: *Countering Radicalisation and Violent Extremism Among Youth to Prevent Terrorism*, Lombardi, Marco et al. (eds.), Amsterdam: IOS Press, 2015.
- [52] Rasheed, Adil, *ISIS: Race to Armageddon*, New Delhi: Vij Books, 2015.
- [53] Republoque Francaise, *France's contribution: New efforts to combat terrorist financing at European level*, Gouvernement Francaise, 27. November 2015.
- [54] Rexton Kan, Paul, *Drugs and Contemporary Warfare*, Washington: Potomac Books, 2009.
- [55] Schanzer, Jonathan; Tahiroglu, Merve, *Bordering on Terrorism: Turkey's Syria Policy and the Rise of the Islamic State*, Washington, DC: FDD Press, 2014.
- [56] Schirmer, Daniel; Shalom, Stephen Rosskamm, *The Philippines Reader: A History of Colonialism, Neocolonialism, Dictatorship, and Resistance*, Cambridge (MA): South End Press, 1987.
- [57] Schmitt, Michael, Wired Warfare: Computer Network Attack and Jus in bello, *International Review of the Red Cross*, 84:846/2002.
- [58] Rasheed, Adil, *ISIS: Race to Armageddon*, New Delhi: Vij Books, 2015.
- [59] Scott, Peter Dale, Foreward, in: *Cocaine, Death Squads, and the War on Terror: U.S. Imperialism and Class*, Villar, Oliver; Cottle, Drew (eds.), New York: Monthly Review Press, 2011.
- [60] Schaller, Christian, Siding with Rebels: Recognition of Opposition Groups and the Provision of Military Assistance in Libya and Syria (2011-2014), in: *From Cold War to Cyber War: The Evolution of the International Law of Peace and Armed Conflict over the last 25 Years*, Heintze, Hans-Joachim; Thielbörger, Pierre (eds.), Cham: Springer, 2016.
- [61] Shay, Shaul, *Islamic Terror and the Balkans*, 2nd Edition, New Brunswick/London: Transaction Publishers, 2009.
- [62] Shideler, Kyle; Weinglass, Ilan, The Saudi Penetration into American NGO, in: *Saudi Arabia and the Global Islamic Terrorist Network: America and the West's Fatal Embrace*, Stern, Sarah (ed.), London: Palgrave Macmillan, 2011.
- [63] Soros, George, The People's Sovereignty, *Foreign Policy*, 140/2004.
- [64] Stevanović, Miroslav; Đurđević, Dragan, The Capacity of Perception: The Need for an Educational System in Support of the National Security: Creative Education for Employment Growth, *Proceedings: International Conference Employment, Education, Entrepreneurship, Belgrade, 14-16 October 2015*, 2015.
- [65] Стевановић Мирослав, Ђурђевић Драган, Изазови националној безбедности у кибер простору друштвених мрежа: студија случаја Навални, *Зборник: Научно стручна конференција "Форензичка ревизија 2015", Београд, 10-11. децембар 2015.*, 2015.

[66] Stockholm International Peace Research Institute, *Sipri Yearbook 2015: Armaments, Disarmament and International Security*, Oxford: Oxford University Press, 2015.

[67] The Saban Center for Middle East Policy, *Playing with Fire: Why Private Gulf Financing for Syria's Extremist Rebels Risks Igniting Sectarian Conflict at Home*, Dickinson, Elizabeth (ed.), Washington, DC: Brookings Institution, 2013.

[68] UN Office on Drugs and Crime, *Afghanistan Opium Survey 2014: Cultivation and Production*, 2014.

[69] UN Security Council, Resolution, UN doc. S/RES/1851 (16 December 2008)

[70] UN Security Council, Resolution, UN doc. S/RES/2170 (15 August 2014).

[71] US District Court, *Case against Ramiz Zijad Hodzic et al.*, US District Court Eastern District of Missouri, St Louis, Indictment 4:15CR00049-CDP/DDN (February 5 2015), Doc. 2.

[72] Weinberg, David, *Qatar and Terror Finance Part I: Negligence*, Washington: FDD Press, 2014.

[73] Weissenbacher, Manfred, *Sources of Power: How Energy Forges Human History: Volume 1 & 2*, Santa Barbara: ABC CLIO, 2009.

[74] Yetim, Mustafa; Hamade, Bilal, The Impact of the "New" Zero Problems Policy and the Arab Spring on the Relations between Turkey and Lebanese Factions, *Insight Turkey*, 16:2/2014.

[75] York, Richard, Know Thy Enemy: Islamic State of Iraq and the Levant, Publisher: Lulu.com, 2015.

[76] Zubaida, Sami, *Sectarian Violence as Jihad*, in: *Twenty-First Century Jihad: Law, Society and Military Action*, Kendall, Elisabeth; Stein, Ewan (eds.), London/New York: IB Taurus, 2015.

[77] Давитоглу, Ахмет, *Стратегијска дубина – међународни положај Турске*, Београд: Службени гласник, 2014

[78] Димитријевић, Војин, *Појам безбедности у међународним односима*, Београд: Савез удружења правника Југославије, 1973.

[79] Ђурђевић Драган, Стевановић Мирослав, Утицај брзине, као одлике информационог доба, на капацитет перцепције безбедносног изазова високо фреквентне трговине, *Зборник: Конференција ИКТ безбедност, Кладово, 14-16 Мај 2015*, *Зборник*, 2015.

[80] Ђурђевић, Драган; Стевановић, Мирослав, Проблеми са којима се суочава ИТ сектор у борби против прања новца у Србији, *FBIM Transactions*, 3:1/2014.

[81] Милосављевић, Богољуб, Прилог теоријскоправном одређењу појма безбедности, *Правни записи*, 5:1/2014.

[82] Симеуновић, Драган, *Тероризам Општи део*, Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2009.

[83] Стевановић, Мирослав, Међународни правни проблем оружаног супротстављања терористичкој групацији "Исламска држава" у Сирији, *Правни записи*, 6:2/2015, стр. 301-302.

[84] Танасковић, Дарко, *Неоосманизам – поевратак Турске на Балкан*, 2. издање, Београд: Службени гласник, 2011.

Електронски извори

[1] 5 Things to know about Turkey and the Chinese Uighurs, *Wall Street Journal*, 30.01.2015. <http://goo.gl/Val5Pz> (11.12.2015)

[2] Abu Mussab al-Zarqawi Biography, *Encyclopedia of World Biography*, <http://goo.gl/sfPJud> (12.12.2015)

[3] Al-Nusra Front, Prayer by a Chinese Jihadist in the Land of Epics, 29.03.2013. <https://goo.gl/s0fVqc> (12.12.2015)

[4] Austin, Lloyd III, *Statement to US Senat Committee on Armed Forces on U.S. military operations to counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, 16.09.2015. <http://goo.gl/fDErY3> (10.12.2015.)

- [5] Bülent, Yusuf, Turkish President's daughter heads a covert medical corps to help ISIS injured members, reveals a disgruntled nurse, *AWD News*, 15.07.2015. <http://goo.gl/nvB78J> (07.12.2015)
- [6] Bulos, Nabih; Hennigan, W.J; Bennett, Brian, CIA-armed militias are shooting at Pentagon-armed ones in Syria, *Chicago Tribune*, 23.06.2016. <http://goo.gl/8e1Gvx> 29.04.2016.
- [7] Çandar, Cengiz, The Erdogan tapes, *Al-Monitor*, 27.02.2014. <http://goo.gl/JTdL1w> (07.12.2015);
- [8] Christine Wormuth, *US Senat Committee on Armed Forces on U.S. military operations to counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, 16.09.2015. <http://goo.gl/XDwEHU> (10.12.2015.)
- [9] Clark, Wesley, Turkey is Supporting ISIS, *CNN*, 24.11.2015. <https://goo.gl/2ZHT85> (07.12.2015)
- [10] Daoud, Kamel, Saudi Arabia, an ISIS that has made it, *New York Times*, 20.11.2015. <http://goo.gl/IF5ejv> (10.12.2015.)
- [11] Dearlove, Richard, Terrorism and National Security: Proportion or Distortion?, *lecture at Royal United Services Institute*, London, 07.07.2014. <https://goo.gl/idJ6Zz> (09.12.2015).
- [12] Dempsey Martin, General acknowledges U.S. Arab allies funding ISIS, *Senate Armed Services Committee*, 16.09.2014. <http://goo.gl/gWmilt> (12.12.2015)
- [13] DIA memo on Syria 2012. <http://goo.gl/zHwTd7> (09.12.2015)
- [14] Doherty, Regan; Bakr, Amena, Secret Turkish nerve center leads aid to Syria rebels, *Reuters*, 27.07.2012. <http://goo.gl/Asidgj> (07.12.2015);
- [15] Engdahl, William, Erdogan's dirty dangerous ISIS games, *NEO*, 24.08.2015. <http://goo.gl/owFfmQ> (07.12.2015)
- [16] Entous, Adam, U.S., allies to boost aid to Syria rebels, *Wall Street Journal*, 04.11.2015. <http://goo.gl/xxBlxO> (10.12.2015.)
- [17] EU condemns Thailand's deportation of Uighurs to China, *EurActiv*, 14.07.2015. <http://goo.gl/zaR7mM> (12.12.2015)
- [18] Fisk, Robert, Francois Hollande's 'war' with Isis won't stand in the way of France's arms deals with Saudi Arabia, *Independent*, 17.11.2015. <http://goo.gl/af2yUZ> (10.12.2015.)
- [19] Flynn, Michael, Head to Head, *Al Jazeera*, 29.07.2015. <http://goo.gl/Tj6qW8> (09.12.2015)
- [20] Friedland, Elliot, Who are the Muslim Brotherhood-linked leaders Obama met?, *Clarion Project*, 08.02.2015. <http://goo.gl/7E1dN1> (07.12.2015)
- [21] Giacomo, Carol, Joe Biden apologizes for telling the truth, *New York Times*, 06.10.2014. <http://goo.gl/Gc3j9o> (07.12.2015)
- [22] Goodenough, Patrick, Syrian oil tanker drivers warned before US bombs fell, *CNS News*, 19.11.2015. <http://goo.gl/1lc3Nd> (10.12.2015.)
- [23] Guiton, Barney, 'ISIS sees Turkey as its ally': Former Islamic State member reveals Turkish army cooperation, *Newsweek*, 11.07.2014. <http://goo.gl/hSBPa7> (12.12.2015)
- [24] Hamill, Jasper, British government admits selling internet addresses to Saudi Arabia and says it can't stop ISIS extremists using them, *Mirror Online*, 14.12.2015. <http://goo.gl/HZDz3C> (16.12.2015)
- [25] <http://goo.gl/Xpehkw> (12.12.2015)
- [26] <http://www.dw.com/en/is-supply-channels-through-turkey/av-18091048> (10.12.2015)
- [27] <https://goo.gl/1mF3w4> 07.12.2015
- [28] <https://goo.gl/gXeUZ5> (10.12.2015.)
- [29] Idiz, Semih, Syria-bound trucks put spotlight on Turkey, *Al-Monitor*, 21.01.2014. <http://goo.gl/DExv3a> (10.12.2015.)
- [30] ISIS begins selling Iraqi crude oil from to Turkey and Israel, *Whatsupic*, 13.08.2014. <http://goo.gl/6PR0Hd> (07.12.2015)

- [31] Israel imports three quarters of its oil from Iraq's Kurds, *Haaretz*, 24.08.2015. <http://goo.gl/F1yDJN> (07.12.2015)
- [32] Jay, Martin, IS announces it intends to open a consulate in Istanbul, leaving Erdogan's press offciados stammering, *An-Nahar*, 01.10.2014. <http://goo.gl/mR2UqM> (12.12.2015);
- [33] Jones, Susan, US planes left ISIS fuel tankers unharmed because 'they ran out of ammunition', *CNS News*, 24.11.2015. <http://goo.gl/JngtdN> (10.12.2015.)
- [34] Kanat, Kilic, China's war on Ramadan, *Daily Sabah*, 22.06.2015. <http://goo.gl/16gE1C> (11.12.2015)
- [35] Lehmann, Christoff, *Hamas, the architecture of treason on Syria, Iran and Palestine*, 06.02.2012. <https://goo.gl/ppjVDR> (12.12.2015)
- [36] Liwa al-Mujahideen al-Ilami, *Liwa al Islam vs Murderous Syrian Regime*, 03.09.2013. <https://goo.gl/eKAXhz> (12.12.2015)
- [37] Maloof, Michael, Source: Besieged Iraq sees Obama as jihad 'accomplice', *WND*, 16.06.2014. <http://goo.gl/VNne9e> (09.12.2015.)
- [38] Marandi, Mohammad, *Press TV*, 29.11.2015. <http://goo.gl/JzHi1f> (09.12.2015)
- [39] Martin, Jacquelyn, Kerry addresses concerns on flow of aid to Syrian rebels, *CBS News*, 04.03.2013. <http://goo.gl/siYb1q> (09.12.2015)
- [40] Martin, Jacquelyn, Kerry addresses concerns on flow of aid to Syrian rebels, *CBS News*, 04.03.2013. <http://goo.gl/siYb1q> (10.12.2015.)
- [41] Martinez, Luis, General Austin: Only '4 or 5' US-Trained Syrian Rebels Fighting ISIS, *ABC News*, 16.09. 2015. <http://goo.gl/rSqQDI> (10.12.2015.)
- [42] McCain, John, State of the Union with Candy Crowley, *CNN*, 12.01.2014. <http://goo.gl/FJ5dCu> (09.12.2015)
- [43] McCain, John, *US Senat Committee on Armed Forces on U.S. military operations to counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, 16.09.2015. <https://goo.gl/3KmoV7> (10.12.2015.)
- [44] McDonell, Stephen, Chinese police arrest 10 Turkish nationals for providing fake passports to terror suspects, *ABC*, 14.01.2015. <http://goo.gl/yhVckm> (11.12.2015)
- [45] Meyssan, Thierry, Clinton, Juppé, Erdoğan, Daesh and the PKK, *Voltaire Network*, 03.08.2015. <http://goo.gl/21sxBQ> (07.12.2015)
- [46] Moore, Jack, Turkey YouTube Ban: Full Transcript of Leaked Syria 'War' Conversation Between Erdogan Officials, *International Business Times*, 27.03.2014. <http://goo.gl/CKVV9x> (10.12.2015)
- [47] Morell, Michael, *Charlie Rose: PBS*, 12.03.2015. <http://goo.gl/KzBlrk> (11.12.2015)
- [48] Morris, Michael, Report: ISIS opens Embassy in Turkish capital, *CNSNews*, 30.09.2014. <http://goo.gl/qfhJf3> (12.12.2015)
- [49] Nafeez, Ahmed, NATO is harbouring the Islamic State: Why France's brave new war on ISIS is a sick joke, and an insult to the victims of the Paris attacks, *Insurge Intelligence*, 19.11.2015. <https://goo.gl/VWsqXI> (12.12.2015)
- [50] Nimmo, Kurt, Dirty business deals and terrorism by the Erdoğan clan, *Infowars*, 25.11.2015. <http://goo.gl/TxwXv0> (07.12.2015)
- [51] Obama, Barrack, *State of the Union address* (12.01.2016.), <https://youtu.be/cCXSO-3mt5I>, (21.01.2016)
- [52] Phillips, David, Research Paper: ISIS-Turkey Links, Columbia University Institute for the Study of Human Rights, *Huffpost Politics*, 09.11.2014. <http://goo.gl/Dsu9hP> (07.12.2015);
- [53] Press Briefing by Press Secretary Josh Earnest, *The White House*, 02.05.2015. <https://goo.gl/pk1QKe> (07.12.2015)

- [54] Priest, Dana et al., Covert action in Colombia, *Washington Post*, 21.12.2013. <http://goo.gl/Xpehwk> (12.12.2015)
- [55] Remarks by the President Obama, Hussein Barack II at National Prayer Breakfast, *The White House Office of the Press Secretary*, 05.02.2015. <https://goo.gl/fpHQ3k> (07.12.2015)
- [56] Rosenberg, Matthew, C.I.A. Cash Ended Up in Coiffers of Al Qaeda, *New York Times*, 14.03.2015. <http://goo.gl/dbfclY> (10.12.2015.)
- [57] Sur, Sedat, Captured jihadist: İsmail Ağa Sect in Turkey recruits members for ISIS, *ANF News*, 20.08.2015. <http://goo.gl/BsAu79> (07.12.2015)
- [58] Taştekin, Fehim, Turkish military says MIT shipped weapons to al-Qaeda, *Al-Monitor*, 15.01.2015. <http://goo.gl/Vvd3SB> (10.12.2015.);
- [59] Tiba, Zahara, Uncertain identity of Uyghur suspects focus of terrorism trial, *Benar News*, 12. 06.2015. <http://goo.gl/ZguVqH> (12.12.2015)
- [60] Turkey arrests six suspects allegedly joined IS Chinese nationality, 14.04.2015. <http://goo.gl/MTT6q7>.
- [61] Uyghur Human Rights Project, April 2015, <http://goo.gl/Ji3kSR> (12.12.2015)
- [62] Walsh, Declan, WikiLeaks cables portray Saudi Arabia as a cash machine for terrorists, *Guardian*, 05.12.2010. <http://goo.gl/AcRSyW>; (10.12.2015.);
- [63] Walt, Vivianne, The Next Oil Boom, *Fortune*, 15.11.2013. <http://goo.gl/mYR3zt> (10.12.2015.)
- [64] WikiLeaks, Saudi Arabia US embassy cables: the documents, Terrorist Finance: Action Request for Senior (30 December 2009), *Guardian*, 05.12.2010. <http://goo.gl/abC9f9> (09.12.2015).
- [65] Williams, Dan, Israeli general says al Qaeda's Syria fighters set up in Turkey, *Reuters*, 29.01.2014. <http://goo.gl/zbl7Nc> (07.12.2015)